

YI GEZELİM

ŞANLIURFA

Şanlıurfa

Şanlıurfa

TAKDİM

Bilgi çağının bir gereği olarak şehirlerin ve kurumların tanıtımında yazılı ve görsel araçlar büyük önem kazanmaktadır. Şehrimizin yurt içinde ve yurt dışında daha iyi tanıtılması da bu araçların doğru ve yaygın kullanılması ile mümkündür.

Bereketli Hilal olarak adlandırılan toprakların tam merkezinde bulunan 12.000 yıllık tarih ve kültür birikimine sahip olan Şanlıurfa ayrıca inanç turizmi yönünden de zengin bir potansiyeli bünyesinde barındırmaktadır.

Şanlıurfa, tarihi süreç içerisinde önemli değerler üretmiş ve ürettiği bu değerleri de bütün dünyayla paylaşmıştır. Peygamberlerin Atası Hz. İbrahim'in Beldesi Şanlıurfa; inci bir gerdanlık gibi dizili olan Göbeklitepe, Halepli Bahçe Mozaikleri, Balıklıgöl Havzası, Harran Kümbet Evleri, Soğmatar ve Şuayb Şehri ile geçmişten günümüze tarihe tanıklık etmektedir.

İnanç ve kültür turizminin dışında özellikle kış sporları açısından Karacadağ Kayak Merkezi, su sporları açısından Atatürk Barajı ve termal turizm açısından da Karaali Kaplıcaları ile Şanlıurfa, dört mevsim turizm şehridir.

İnsan, önünden şehirlerin geçtiği bir aynadır. Bu insanlar şehri şekillendirdiği gibi, şehirler de insanları şekillendirir. Ortak değer yargılarına sahip, farklı kültür unsurlarının bir arada yaşadığı ve misafirperver insanların bulunduğu bu şehirde tarihi yeniden yaşamak ancak bu kadim şehri ziyaret etmekle mümkündür.

Şanlıurfa'da buluşmak ve görüşmek ümidiyle...

Nuri OKUTAN
Şanlıurfa Valisi

Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
Şehir Kitaplığı Dizisi:18

Yayın Koordinatörü

Selami YILDIZ

Editör

Mehmet Sait RIZVANOĞLU

Yayın Metinleri:

Selami Yıldız

Mehmet Sait RIZVANOĞLU

Yayın Kurulu:

Selami Yıldız

A.Hakan KUTLUHAN

Bayram SOYKAN

Mehmet Sait RIZVANOĞLU

Kapak Fotoğrafı

Yasin KÜÇÜK

Fotoğraflar:

İbrahim H. KARACA

M. Sait RIZVANOĞLU

Bayram SOYKAN

Mehmet Emre EREN

Burhan AKAR

Bülent KAVŞUT

Yasin KÜÇÜK

Celal ULUDAĞ

Abdi DEMİRTAŞ

Hasan KARABULUT

İL KÜLTÜR ve TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

ŞALİURFA MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ ARŞİVİ

Dizgi-Mizanpaj

Güner TOKGÖZ

Baskı-Cilt

Atalay Matbaası

İzin Alınmadan ve Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

3 Günde Urfa Gezisi

1. Gün Urfa'nın Kalbine Gezi

Urfa Müzesi, Kurtuluş Müzesi, Fırfırlı Camii, Selahattin Eyyübi Camii, Cevahir Konuk Evi, Şanlıurfa Valiliği Geleneksel El Sanatları Müzesi, Halepli Bahçe Mozaikleri, Halil'ür Rahman Gölü (Balıklı göl), Ayn Zeliha Gölü, Urfa Kalesi, Mevlid-i Halil Mağarası (Hz. İbrahim'in Doğduğu Makam), Hüseyniye Çarşıları (Bakırcılar Çarşısı), Kazaz Pazarı, Gümrük Hanı, Sipahi Pazarı, Dabakhane, Meclis Evi, Mevlevihane Camii, Tarihi Urfa Sokakları, 58 Meydanı, Reji Kilisesi, Nimetullah Camii, Yorgancı Sokak, Yıldız Sarayı, Ulu Camii, Güzel Sanatlar Galerisi, Kültür Bahçesi, Göbekli Tepe.

Birçok ilin sahip olduğu kültür ve turizm potansiyelini o ilin müzesinde bulabilirsiniz. Ancak Şanlıurfa'nın sahip olduğu kültürel mirasını bir müzeye sığdırmak mümkün değildir. Şanlıurfa, il genelinde yapılan arkeolojik kazı sayısı ile Türkiye'nin en çok kazı yapılan ilidir. Bu bağlamda kent merkezi ve iki ilçe merkezi kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Yani Şanlıurfa adeta **"Açık Hava Müzesi"**dir.

ŞANLIURFA MÜZESİ

Şanlıurfa'da müze kurma girişimleri 1948 yılında, müzelik eserlerin toplanması ve Atatürk İlkokulu'nda depolanmasıyla başlar ve daha sonra bu eserler Şehit Nusret İlkokulu'na taşınır. Mevcut müzemizin 1965 yılında temeli atılır ve 1969 yılında ziyarete açılır.

Geçmişten günümüze il genelinde yapılan arkeolojik kazılarda çıkarılan ve vatandaşlardan alınan müzelik eserlerle günümüz müzesi oluşturulmuştur. Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi sahip olduğu 74.000 eser sayısı ile Türkiye'nin 5. büyük müzesidir. Müzede sergilenen eserlerin sayısal niteliğinden çok taşıdığı tarihi ve kültürel özellikleri önemlidir. Müzemiz, eserlerin özellikleri ve nitelikleri bakımından dünyanın en önemli müzelerinden biridir. Paleolitik dönemden günümüze değin birçok eseri Şanlıurfa Müzesi'nde görmek mümkündür. **"11.500 Yıllık Dünyanın En Eski heykeli : Balıklıgöl Heykeli"** müzemizde sergilenmektedir. Şanlıurfa Müzesinde; üç adet arkeolojik, bir adet etnografik eser salonu olmak üzere 4 adet teşhir salonu, çok amaçlı salon, kütüphane, idari bölümler, depolar, laboratuvar ve fotoğrafhaneye yer almaktadır.

Dünyanın En Eski Heykeli
Balıklıgöl Heykeli

Teşhir Salonlarından Bir Görünüm

Şanlıurfa Müzesi

MAHMUD NEDİM KONAĞI (ŞANLIURFA KURTULUŞ MÜZESİ)

Devlet Hastanesi yakınındadır. 1903 tarihinde inşa edilmiştir. Avrupai tarzda konak mimarisi ile geleneksel tarzda Urfa evi mimarisinin kaynaştığı bir özelliğe sahip olan ve oldukça geniş bir alana yayılan konak, haremlik ve selamlık bölümlerindeki düzgün kesme taş yapılardan meydana gelmiştir. 1940'lı yıllarda Halk Tiyatrosu bu binada gösteriler yapmıştır. Urfa Kurtuluş Savaşı'nda Fransızlar tarafından işgal edilerek karargâh olarak kullanılmıştır. Urfa kurtuluş milislerinin attığı mermilerin izleri hala yapının duvarlarında görülebilmektedir. Konak, Şanlıurfa Valiliği tarafından onarılmış ve 11 Nisan 2009'da **"Şanlıurfa Kurtuluş Müzesi"** olarak hizmete sunulmuştur. Ayrıca Konağın bir bölümü, Devlet Türk Halk Müziği Korosu'na tahsis edilmiştir.

Kurtuluşu Örgütleyen 12'ler

Mahmud Nedim Konağı

Millet Hanı

Millet Köprüsü

Vali Fuatbey Caddesi (Büyükyol)

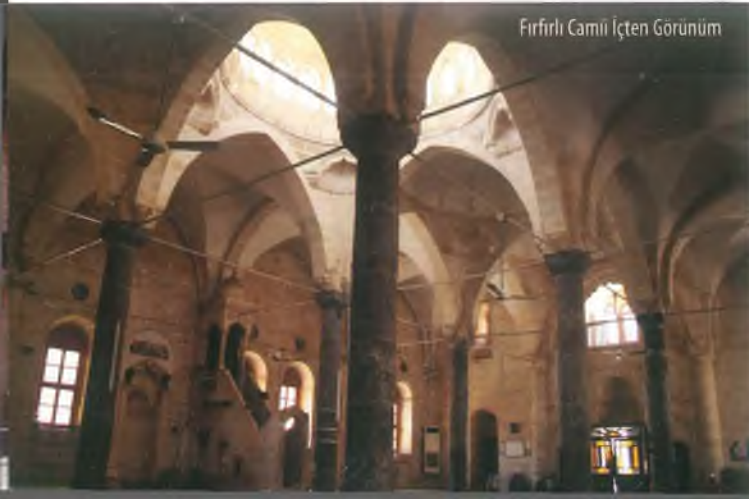
FIRFIRLI CAMİİ

(ON İKİ HAVARİ KİLİSESİ - AZİZ HAVARİLER KİLİSESİ)

Vali Fuat Bey Caddesi'nde (Yeniyol) bulunan yapı, Oniki Havarî Kilisesi olarak da adlandırılmıştır. Osmanlı Döneminde yapı üzerinde rüzgârgülü benzeri materyaller olduğundan halk arasında "**Fırfırlı Kilise**" olarak isimlendirilmiştir. Yapı kilise olarak inşa edilmiştir. Kaynaklara göre Hristiyanlık açısından büyük önem taşıyan ve Van bölgesindeki Varak Manastırında bulunan "**Varak Haçı**" 1092 yılında Urfa'ya getirilerek bu kiliseye konulmuştur. Caminin mihrabı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre 1956 yılında kiliseden camiye çevrilmiştir.

Yapı kesme taştan, üç nefli bazilika plan düzeninde yapılmıştır. Yapının batı cephesi ile köşe kulelerinde son derece güzel bir taş işçiliği görülmektedir. Naosun(ana ibadet mekânın) orta nefi(bölümü) kubbe ile yan nefleri ise tonozla örtülmüştür.

Yapının dikkat çeken yönlerinden birisi de yarım sütunlar ile dış cephelerdeki taş duvarda bulunan bezemelerdir.

Fırfırlı Camii İçten Görünüm

SELAHADDİN EYYUBİ CAMİİ (AZİZ JOHANNES PRODROMOS ADDAİ KİLİSESİ)

Yapı, Vali Fuat Bey Caddesi'nde (Yeniyol) bulunmaktadır. 457 yılında Piskopos Nona tarafından yaptırılan Vaftizci Yahya Kilisesi'nin üzerine 19.yy başlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Dönemi ve bölgedeki en büyük kilise olması dolayısıyla katedral olarak da adlandırılmıştır. Yapı uzun yıllar harap durumda kalmış ve bir ara elektrik santrali olarak kullanılmıştır. 28 Mayıs 1993'te onarımı yapılarak cami olarak ibadete açılmıştır.

Caminin girişi batı yönünde olup, son cemaat yeri de daha önceki kilisenin narteksinden(giriş bölümü) yararlanılarak yapılmıştır. İbadet mekânı oldukça geniş ölçüde pencerelerle aydınlatılmıştır. Yapı üzerindeki pencerelerin kenarlarında kiliseden kalan yarım sütunlar ve birbirlerine dolanmış ejder kabartmaları bulunmaktadır. İlk kilisenin Selahaddin Eyyubi tarafından bir dönem cami olarak kullanılmasından dolayı yapı çamiye dönüştürüldüğünde aynı isimle anıla gelmiştir. Cami, 2010-2011 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılmıştır.

Selahaddin Eyyubi Camii İçten Görünüm

Selahaddin Eyyubi Camii

KÜÇÜK HACI MUSTAFA HACIKAMILOĞLU KONAĞI (CEVAHİR KONUKEVİ)

Şanlıurfa merkezinde, Vali Fuat Caddesi (Büyükyol-Yeniyol)'nin, Halil-ür Rahman Gölü'ne yakın kesiminde, Selahaddin-i Eyyubi Camii'nin karşısındadır. Bu tarihi konak, 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiştir. Haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümü vardır. İnşa malzemesi kesme taştır. Küçük Hacı Mustafa Hacıkâmilîoğlu Konağı olarak da bilinen bu konak, emekli valilerden Cemal Mirkelamoğlu'nun varisleri temsilen sağladığı maddi ve manevi destek sonucunda Şanlıurfa Valiliğince İl Özel İdaresi adına 1991 yılında satın alınarak restore edilmiştir.

Harran Üniversitesi Uygulama Oteli

Cevahir Konukevi

Şanlıurfa Valiliği - Şırnak Geleneksel El Sanatları Müzesi ve Satış Merkezi

MOZAİKLER ŞEHRİ URFA HALEPLİBAHÇE MOZAİKLERİ

Şanlıurfa merkezdeki Halil'ür-Rahman Gölü'nün yanı başında, gecekondular altında kalan Antik Edessa Kentinin Grek kültür kalıntılarından en önemlisi çok renkli ve usta bir üslûpla yapılan Halepli Bahçede mozaiklerdir. Grek imparatorluk mozaik geleneği, M.Ö. 132-M.S.244 yılları arasında hüküm süren Osrhoene Krallığı döneminde yerel bir üslupla devam etmiştir.

Bu antik kentin sınırları içerisindeki Halepli Bahçede, 2007 yılında yapılan kazılarda, günümüzden 3.000 yıl önce Egeden, Karadeniz'e ve Anadolu'nun içlerine uzanan kültür havzasında, erkek egemenliğine karşı savaşan kadınların av sahnesi mozaïği bulundu. Mozaiklerin ilk tespiti Yrd.Doç.Dr Bahattin ÇELİK ve Arkeolog Ali UYGUN tarafından yapıldı.

Savaşçı Amazon Kraliçesi Hippolyte

Savaşçı Amazon Kraliçesi Melanipe

Savaşçı Amazon Kraliçesi Antiope

Savaşçı Amazon Kraliçesi Penthesilea

Savaşçı Amazon Kraliçesi Penthesilea

Halepli Bahçe Mozaiklerinde **"Savaşçı Amazon Kraliçelerinin Mozağe Resmedilmiş Dünyadaki İlk Örnekleri"**ne rastlanılmıştır. Uzmanlar, Halepli Bahçe Mozaiklerini mozaik tekniği, sanatı ve 4 mm² ebadında Fırat Nehri'nin orijinal taşlarından yapılması ve benzeri özelliklerinden dolayı, dünyanın en kıymetli mozaiği olarak tanımlamaktadırlar.

Haleplibahçe'de yapılan kazı çalışmaları sonucu farklı mozaikler de ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında en önemlilerinden biri Truva Savaşı'nın kahramanlarından Akileus (Aşil)'dir. Alanda Aşil'in hayat hikâyesini konu alan taban mozaiği, Şanlıurfa Müzesi arkeologları tarafından ortaya çıkarılmıştır.

Halepli Bahçe'de Şanlıurfa Valiliği imkânlarıyla Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi Başkanlığında ve arkeologlarımızın nezaretinde, ilk etapta 100 m²'lik mozaik gün ışığına çıkarılmıştır. Av sahnesi mozaığının kenar bordürlerinde, geometrik motifler, bitki desenleri, güvercin, kanatsız Eros, sincap, ördek, kaplan, keklik, ceylan ve tazi figürlerine yer verilmiştir.

Aşil Mozaığı

Kazi çalışmalarında ortaya çıkarılan ve Roma dönemine tarihlenen yerden ısıtmalı hamam da alanın nedenli önemli bir yerleşim yeri olduğunu gözler önüne sermektedir.

Aşil Mozalığı'nda Kentzuros

Roma Hamamı

ATEŞİN SERİN VE SELAMET OLDUĞU YER HALİL-ÜR RAHMAN GÖLÜ (BALIKLIĞÖL)

Kalenin kuzeyinde bulunan Balıklıgöl, Hz.İbrahim'e Ateşin serin ve selamet olduğu mekândır. Rivayetlere göre; M.Ö. 2.000 yıllarında Urfa'da yaşayan Nemrut Bin Ken'an'ın ilahlığını reddeden ve akıl yoluyla Rabbini bulan ilk insan Hz. İbrahim, Nemrut ve ahalisinin tapındığı putları kırınca ateşe atılmasına karar verilmiş, Mucize-i İbrahim bu mekânda gerçekleşmiştir. Bu efsane semavi dinlerce ve nesilden nesile aktarılan halk hafızasındaki bilgilerce de kabul edilmektedir.

Halil-ür Rahman Gölü (Balıklıgöl)

HALİL-ÜR RAHMAN CAMİİ (DÖŞEME CAMİİ)

Halil ür-Rahman Gölü'nün(Balıkligöl) yanında yer almaktadır. Cami halk arasında **"Döşeme Camisi"** olarak da isimlendirilmektedir. 504 tarihinde Rahip Urbisyus tarafından Hz. İsa Peygamber'in annesi Hz. Meryem adına bir kilise inşa ettirilmiştir. Meryem Ana Kilisesi diye kayıtlara geçen bu kilise, Abbasi Halifesi Me'mun döneminde(813-833), camiye dönüştürülmüştür. Minare, Selahattin Eyyubi'nin Yeğeni El Melik'ül Eşref Muzafferüddin Musa tarafından 1211-1212 yıllarında onarılmıştır. Yapı, Kanuni Sultan Süleyman(1520-1566) döneminde bugünkü halini almıştır. 1810 yılında yapı kapsamlı bir onarım görmüştür. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde bu camiden İbrahim Halil Tekkesi olarak bahsetmektedir.

Halil-ür Rahman Camii

RIZVANIYE CAMİİ

Halil-ür Rahman Gölü(Balıkligöl)'nün kuzey kenarında bulunan cami, 1736(Hicri.1149) yılında Rakka Valisi Rıdvan Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mihraba paralel ve üç kubbeli olarak inşa edilmiştir. Caminin doğusunda tek şerefeli bir minare yer alır. Harim giriş kapısı iki renkli malzeme kullanılarak yapılmıştır. Harim kısmı(ana ibadet mekânı) her yönden açılan pencereleri ile oldukça aydınlıktır. Süsleme olarak yapının en ilginç kısmı şüphesiz giriş kapısının Osmanlı künde-kari tekniğinin en güzel örneklerinden birine sahip olmasıdır. Ahşap kapı, çivi kullanılmadan geçme ve kakma tekniğiyle yapılmıştır. Kapı üzerinde zengin bitkisel ve geometrik desenler bulunmaktadır.

Aynzeliha Gölü

AYNZELIHA GÖLÜ

Halil-ür Rahman Gölü'nün hemen güneyinde, Urfa Kalesinin önünde yer almakta olup, 150m² alanı bulunan bir göldür. Bu göldeki balıklar da mekânın kutsal olduğuna inançla yenmez. Rivayetlere göre, Hz İbrahim ateşe atılacağı zaman, Nemrut'un kızı Zeliha, Hz. İbrahim'in dinine iman ettiğini söyler ve babası tarafından ateşe atılır. Zeliha'nın düştüğü yerde bir göl oluşur. Bu göle de Aynzeliha (Zeliha Gölü veya Pınarı) adı verilir.

URFA KALESİ

Urfa Kalesi'nin M.Ö. 9500 yıllarına ait neolitik bir alan üzerine kurulduğu tahmin edilmektedir. Kalenin yanı başında çıkarılan ve Şanlıurfa Müzesinde sergilenen 11.500 yıllık Balıklıgöl Heykeli ve Kale alanı, Balıklıgöl havzasının tarihini gözler önüne sermektedir.

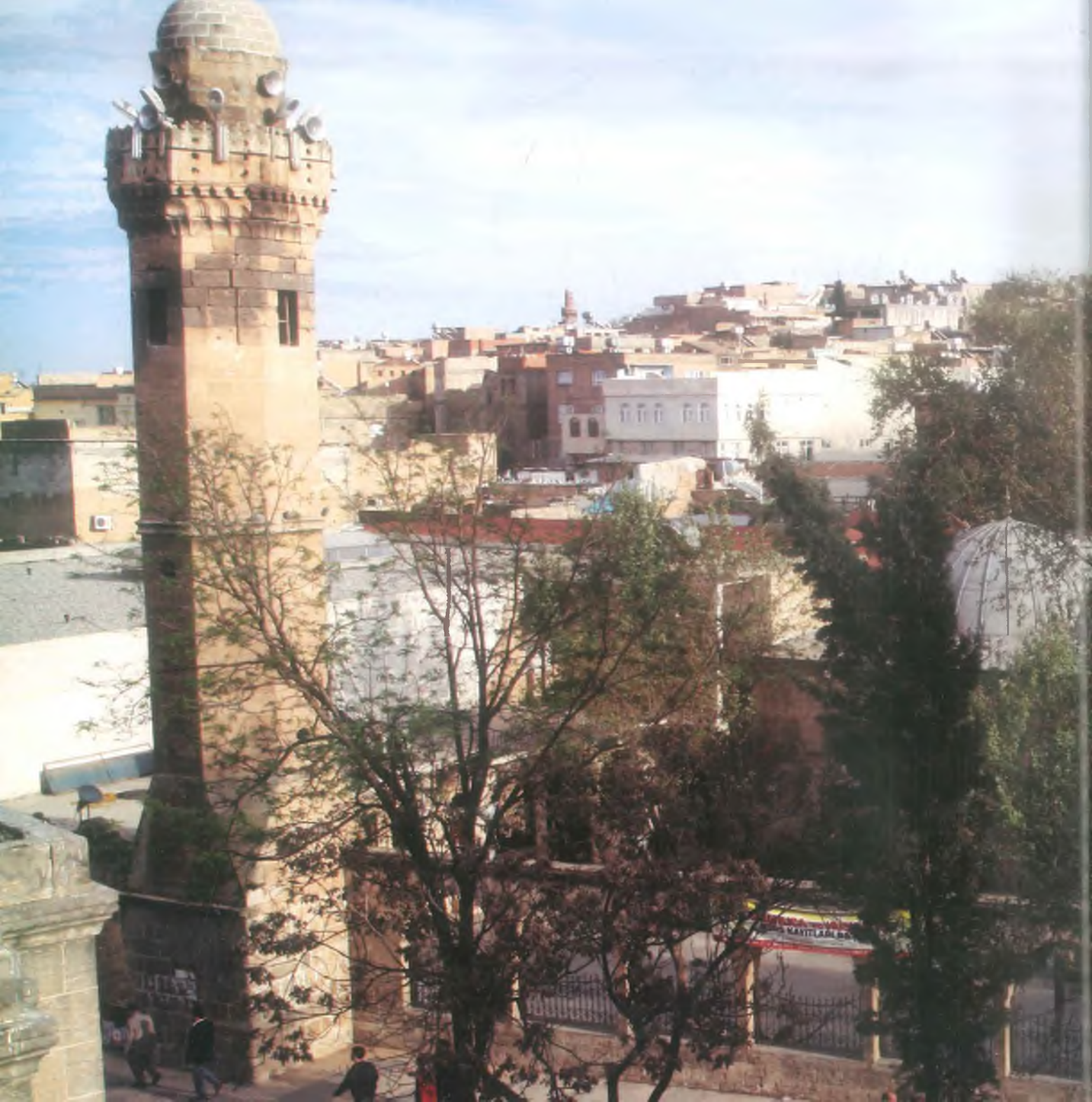
6.yy'ye ait kayıtlarda kaleden bahsedilmemektedir. Kale ile ilgili ilk kayıtlar 11.yy'ye aittir. Buna göre kale 6 yy. ile 11. yy arasına tarihlenebilir. Netice itibarıyla kale ilgili kabul edilen görüş: M.S. 812-814 yılları arasında Abbasiler döneminde yapıldığıdır. Kalenin üzerindeki korint başlıklı iki sütun Edessa Karalı IX. MANU döneminde, M.S. 240-242 yılları arasında birer anıt sütun olarak yapılmıştır. Kaledeki iki sütunun yükseklikleri 17.25 m. sütunların çevresi ise 4.60 metredir. Doğudaki sütunun kente bakan yüzünün 3 metre yukarısındaki Süryanice kitabe: "Ben askeri komutan BARŞAMAŞ (Güneşin oğlu)'in oğlu AFTUHA. Bu sütunu ve üzerindeki heykeli veliaht Prens MANU kızı, kral MANU eşi, hanımefendim ve velinimetim kraliçe ŞALMETH için yaptım" yazılıdır. Urfa Kalesi'nin, üç tarafı kayadan oyma hendek ile çevrilidir. Ayrıca Aynzeliha Tüneli ile kale ile Aynzeliha Gölü arasında geçit sağlanmıştır. Urfa Kalesi'nde yapılacak bir arkeolojik kazıda M.Ö. 9.500 yılından Osmanlı Dönemine birçok uygarlığa ait kültürel varlık ve bu uygarlıklara ait yapı kalıntıları bulunacaktır.

Şanlıurfa Kalesi

MEVLİD-İ HALİL MAĞARASI

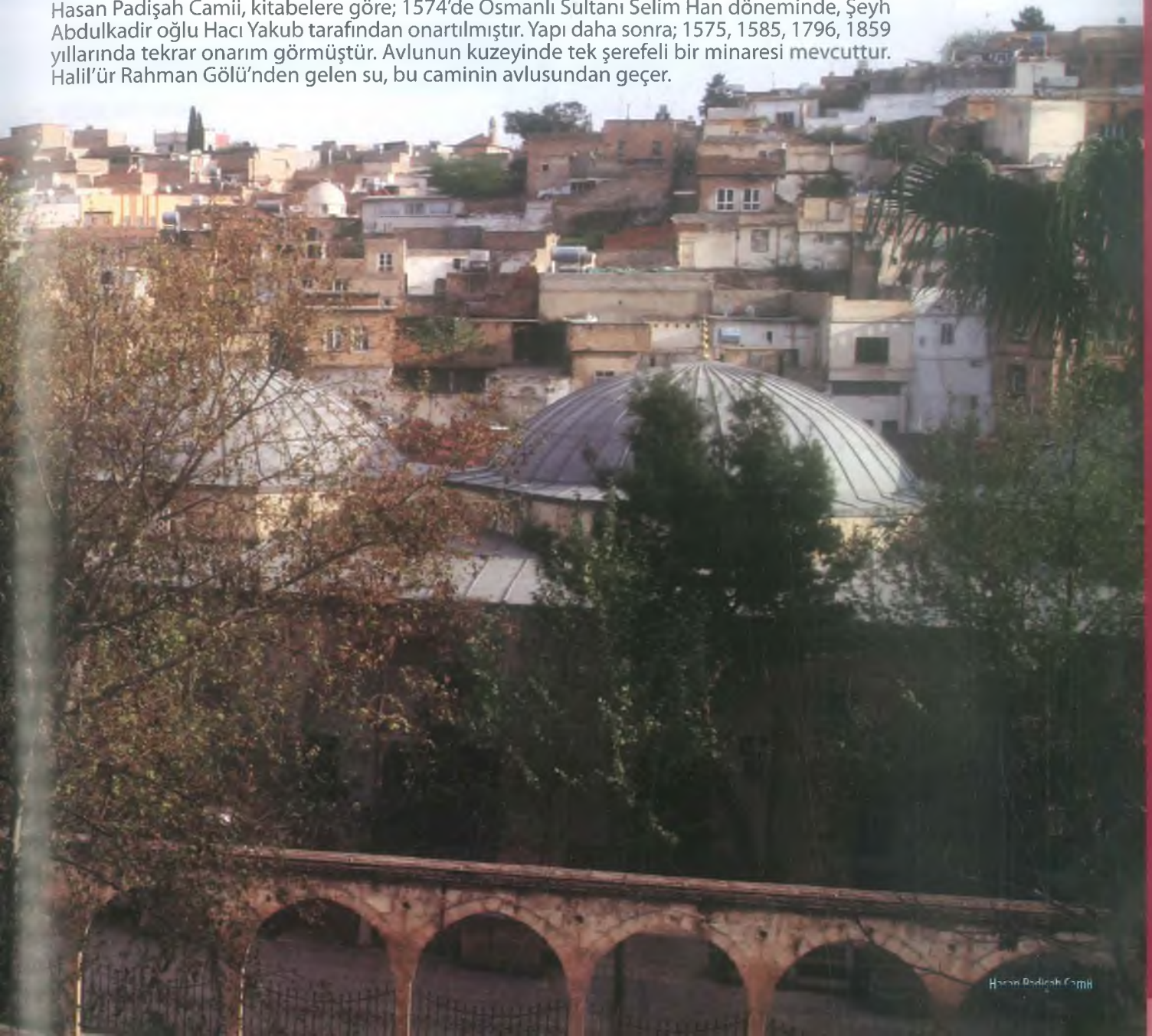
Mevlid-i Halil Mağarası, Dergah Platosu içerisinde Balıklıgöl civarında yer alır. Mevlid, **“Kutlu Doğum”** demektir. Hz. İbrahim Peygamberin bu mağarada doğduğuna inanılır. Halk tarafından Mevlid-i Halil Mağarasından çıkan suyun zemzemden sonra en şifalı su olduğu kabul edilmektedir.

HASAN PADİŞAH CAMİİ

Balıköl civarında, Akarbaşı mevkiinde bulunmaktadır. Urfa Salnamesine göre; Hasan Padişah Camii, 15.yy'ın ikinci yarısında, Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan tarafından, 14.yy'ye tarihlenen Tok Temur Mescidi'ne bitişik olarak yaptırılmıştır.

Hasan Padişah Camii, kitabelere göre; 1574'de Osmanlı Sultanı Selim Han döneminde, Şeyh Abdulkadir oğlu Hacı Yakub tarafından onartılmıştır. Yapı daha sonra; 1575, 1585, 1796, 1859 yıllarında tekrar onarım görmüştür. Avlunun kuzeyinde tek şerefeli bir minaresi mevcuttur. Halil'ür Rahman Gölü'nden gelen su, bu caminin avlusundan geçer.

HÜSEYİNİYE ÇARŞILARI (BAKIRCILAR ÇARŞISI)

Hanlar Bölgesinde yer alan çarşılar, mimari olarak; kuzey güney yönünde birbirine paralel olarak uzanan ve her biri 15'er çapraz tonozla örtülü iki kapalı çarşıdır. Çarşılar, 1887 yılında Hartavizâde Hüseyin Ferideddin tarafından yaptırılmıştır. Çarşılarda sağlı sollu dükkânların kapılarının üzerinde karşılıklı olarak aydınlatma pencereleri yer alır.

İnşa edildiği yıllarda halı, kilim, keçe ve benzeri yaygıların satıldığı yer olarak kullanılmıştır. Bir ara yemenici Pazarı olarak kullanılmış ve son olarak bakırcı esnafına tahsis edilmiştir. Çarşılardan biri bakırcılar diğeri ise kuyumcular tarafından kullanılmaktadır.

Hüseyiniye Çarşısı

(Mençek Hanı)

Kazzaz Pazarı (Bedesten)

KAZZAZ PAZARI (BEDESTEN)

Gümrük Hanı'nın güneyine yer alır. 1562 yılında inşa edilmiştir. 1740 tarihli Rızvan Ahmet Paşa Vakfiyesi'nde Bezzazistan adıyla geçen bu çarşının tamir ettirildiği yazılıdır. Kapalı çarşı şeklindeki Bedesten düzgün kesme taşlardan yapılmıştır. Doğuda Han Önü Çarşısı'na açılan ana kapısı, Sipahi Pazarı'na açılan Batı kapısı, Pamukçu Pazarı'na açılan güney kapısı ve Gümrük Hanı'na açılan kuzey kapısı olmak üzere 4 kapısı bulunmaktadır. Batı kapısının, sipahi pazarındaki bir dükkânın bozulmasıyla açıldığı vakfiyesinden anlaşılr.

Çarşıda sağlı sollu iki sıra halinde uzayan dükkânlar bir metre yüksekteyken 1998 yılındaki Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV)'nın yaptığı yenileme sırasında yer seviyesine indirilmiştir. Yapı günümüzde yöresel giysi ve aksesuarların satıldığı çarşı olarak kullanılmaktadır. Şanlıurfa Bedesteni Anadolu'da otantik değerini yitirmeyen ender çarşılardandır.

GÜMRÜK HANI

Hanlar Bölgesinde yer alır. Kanuni Sultan Süleyman zamanında 1563 yılında Urfa Sancakbeyi Halhallı Behram Paşa tarafından yaptırılmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde "Yetmiş Hanı" olarak anılan Gümrük Hanı, Şanlıurfa'daki hanların en güzel ve anıtsal örneklerindendir. Dış cepheleri kaplayan iki renkli kesme taşlardan dolayı "Alaca Han" adıyla da bilinir.

Avlusundan Halil-ür Rahman Gölü'nün suyu geçmektedir. İki katlı bu hanın avlusunda çayhaneler bulunmaktadır. Giriş eyvanının üzeri mescit olarak değerlendirilmiştir. 2001 yılında Rızvaniye Vakfı'nın katkılarıyla Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) tarafından restore edilmiştir.

Gümrük Hanı

SİPAHİ PAZARI

Gümrük Hanı'nın batısına bitişik olarak inşa edilmiş, kapalı bir çarşıdır. Gümrük hanı ile aynı tarihte hana gelenler için ek bir bina olarak yaptırılmış olduğu tahmin edilmektedir. Düzgün kesme taşlardan inşa edilmiş kuzey-güney istikametinde beşik tonozla örtülüdür. Dört kapısı vardır. Kazaz Pazarına açılan kapının bir dükkânın bozulmasıyla gerçekleştirildiği 1741 tarihli Rızvan Ahmet Paşa Vakfiyesi'nden anlaşılmaktadır.

1997 yılında Şanlıurfa Valiliğince restore edilen çarşı günümüzde Halıcılar Çarşısı olarak kullanılmaktadır.

Asiye Hammamı

Hanım Çarşısı

İsmail Çarşısı

Hacı Halil Han

Kırkçu Pazarı

Kırkçu

DEBBAKHANE (DEBBAĞHANE)

Büyükbaş hayvancılığın yaygın olduğu Şanlıurfa'da, Debbağlık sanatının geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Bu sanat günümüzde fabrika türü derilere yenik düşerek yok olma noktasına gelmiştir.

Gön debbağlığı ve deri debbağlığı olmak üzere iki bölüme ayrılan bu zanaatın her bölümü ayrı debbağhanelerde ve ayrı ustalar tarafından icra edilirdi. Gön debbağları aşağı debbağhane, deri debbağları da yukarı debbağhane çalışırlardı. 1883 tarihli Halep Vilâyet Salnamesi'nde her iki debbağhane söz edilmektedir. Bugün deri işi yapan birkaç ustayı Kürkçüler Pazarında görmek mümkündür. Günümüzde dab-bakhane kuş yetiştiricilerine ev sahipliği yapmaktadır.

Debbağ

Dabbakhane

Kuş Dükkanı

Urfa Kuşları

MECLİS EVİ (ŞAHAP BAKIR EVİ – İSA BEDEN EVİ)

Arabizade Reşit Efendi evi olarak da bilinen bu ev Pınarbaşı Mahallesi'nde yer alır. Bu eve bir tetirbe (çıkma sokak) sonundaki kapıdan girilir. Kapısı geleneksel Urfa evlerinin birçoğunda olduğu gibi çift çenetlidir (çift kanatlı). Kapı üzerindeki madalyon şeklindeki kitabe yer alan H.1192 (M.1778) tarihi büyük olasılıkla evin yapılış tarihidir. Haremlik ve selamlık bölümlerinden oluşan tarihi ev, kapı arası, hayat, havuz, çiçeklik, zerzembe (kiler), tandırlık, camhane (duvardaki derin nişler), eyvan, haremlikle selamlık arasında yemek servisini sağlayan dönme dolap gibi Urfa evlerinin tüm unsurlarını taşımaktadır.

Şanlıurfa Merkezde mülkiyeti Özel İdare'ye ait olan iki katlı ve iki bölümden oluşan Meclis Evi, Valilik Makamının uygun görüşü ile ilimizde oluşturulan **"Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu"**na tahsis edilmiştir.

Meclis Evi

Mevlevihane Camii

MEVLEVİHANE CAMİİ

Haşimiye Meydanı'nın doğusunda bulunan yapı, 18. Yüzyılda Urfa'daki Mevleviler için, Mevlevihane olarak inşa edilmiştir. Tekkelerin kapatılmasından sonra yapı, cami olarak ibadete açılmıştır. Yapı, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restore edilmiştir. Cami kare planlı ve üzeri tek kubbe ile örtülüdür. Yapının batı cephesine bitişik olan çarşı, daha önce kasaplar çarşısı iken yapılan kamulaştırma çalışmalarından sonra hediyelik eşyaların satıldığı bir çarşıya dönüştürülmüştür.

TARİHİ URFA SOKAKLARI ve KABALTILAR

Şanlıurfa'nın tarihi mimari dokusunun önemli bir kısmını sokaklar ve evler oluşturmaktadır. Yüzlerce güzel ev ve sokaktan oluşan bu dokunun önemli bir kısmının bozulmadan günümüze ulaşmış olması kültürümüz, açısından büyük bir kazançtır. Sivil mimari ve anıtsal mimari dokusunun önemli bir kısmını koruyarak günümüze ulaşmış ender şehirlerden biri olan Şanlıurfa, UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'ne aday bir ildir.

Çok sayıdaki tarihi sokak arasında Arabi Camii Sokağı, At Pazarı Sokağı, Güllüoğlu Sokağı, Hüseyin Paşa Sokak, İrfaniye Sokak, Karanlık Kapı Sokak, Madenli Sokak, Yorgancı Sokak ve Zincirli Sokak yüksek duvarları, sokağa taşkın cumbaları, kabaltı denilen beşik tonoz örtülü geçitleriyle izleyenleri büyülemektedir.

Kabaltı, Şanlıurfa'da birçok sokakta rastlanan, genellikle 5-15 m. Uzunluğunda olan, kemerli geçitlere verilen isimdir. Kabaltıları genellikle orada oturan belirli kişilerin adlarıyla bilinir. Hac Abo Kabaltısı gibi..

Kazancı Bedih Sokağı'nda Kabaltı

Kazancı Bedih Sokağı

Mahkeme Sokak (1009. Sk.)

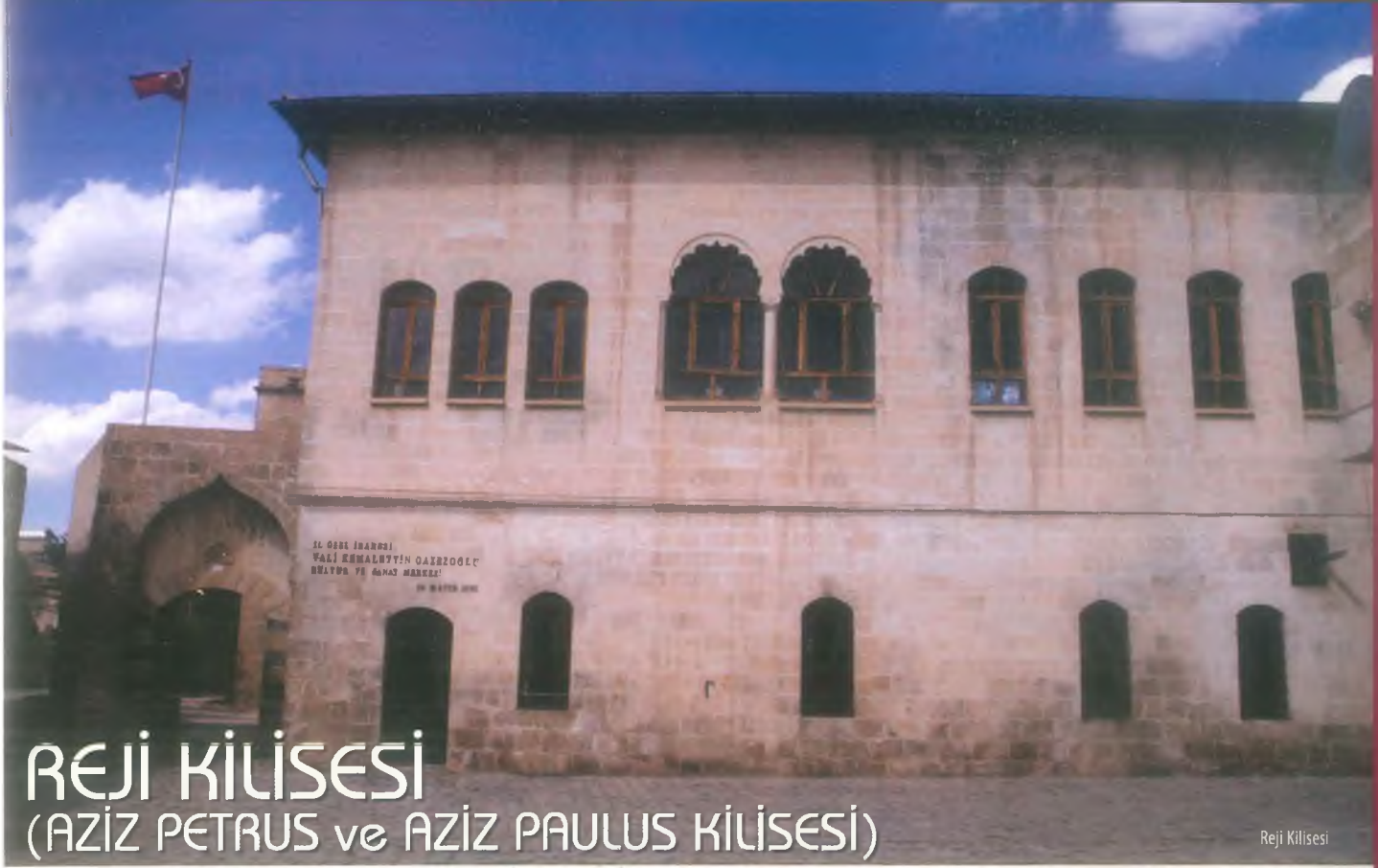
58 Meydanı (Hoşgörü Meydanı)

ELLİSEKİZ MEYDANI

Nimetullah Mahallesi'ndeki Osmanlı Dönemine ait dört sokağa açılan tarihi yapıların yoğunlaştığı önemli bir meydandır. Bu meydanın güneyinde Kurtuluş İlköğretim Okulu (Numune Mektebi- 19. yy. sonları), doğusunda Şeyh Saffet Tekkesi(1892), Şeyh Saffet Çeşmesi (1891) ve Muhammet Muhyiddin Türbesi (1795), kuzeyinde Reji Kilisesi (1861), kuzeybatısında ise 15. yy'a ait Nimetullah Caminin yer aldığı bu meydan, adeta bir **"Hoşgörü Meydanı"** görünümündedir.

Şeyh Saffet Çeşmesi

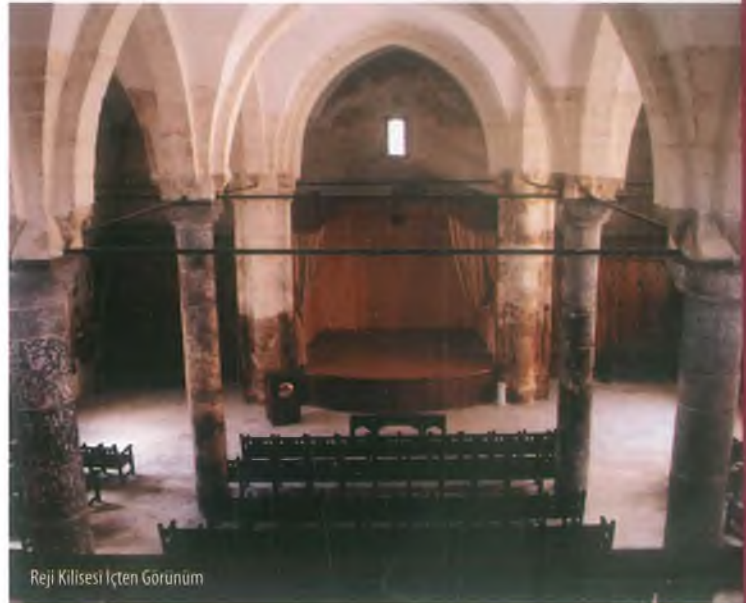

REJİ KİLİSESİ (AZİZ PETRUS ve AZİZ PAULUS KİLİSESİ)

Reji Kilisesi

Aziz Petrus ve Aziz Paulus Kilisesi, Ellisekiz Meydanı'nın kuzeydoğusundadır. Yapı, 6. yüzyıla ait bir kilise kalıntısının üzerine, 1861 yılında inşa edilmiştir. Kilise, Hz. İsa'nın iki havarisinin anısına inşa edildiğinden onların ismini taşımaktadır. Yapı, 1924 yılına yani Urfalı Süryanilerin Halep'e(Suriye) göç edişlerine kadar, aktif olarak kullanılmıştır.

Aziz Petrus ve Aziz Paulus Kilisesi, 1924 yılında Tekel idaresi tarafından önce tütün fabrikası sonra üzüm deposu olarak kullanılır. Kilise, halk tarafından Tekel kelimesinin Fransızca karşılığı olan Regie (Reji)'den dolayı "**Reji Kilisesi**" olarak isimlendirilmiştir. Kiliseden çıkarılan yazılı mezar taşları Urfa Müzesi'nde gönderilmiştir. Kilise, Şanlıurfa Valiliği tarafından 1998 yılında restore edilerek, 24 Mayıs 2002 tarihinde "**Vali Kemalettin Gazezoglu Kültür Merkezi**" olarak hizmete girmiştir. Bugün hala çeşitli sosyal etkinlikler için kullanılmaktadır.

Reji Kilisesi İçten Görünüm

NİMETULLAH CAMİİ (AK CAMİİ)

Nimetullah Camii, Nimetullah Mahallesinde, Ellisekiz Meydanı'nda yer alır. 1500'lü yıllarda Urfa Sancakbeylerinden Nimetullah Bey tarafından inşa ettirildiği tahmin edilmektedir. Kayıtlara göre cami için; Hacı Nimetullah bin Asker 1721'de, ardından Hacı Haydar Ağa 1755'te vakıfta bulunmuştur. Camideki tarihi belirlenemeyen bir kitabe yapı için: **"Bu eski ve harabe bir kilise iken tamir edilerek camiye çevrildi"** ifadesi yer alır. Firuz Bey adı geçen bu kitabe, muhtemelen 1779-1781 arasında hazırlanmıştır.

Harim kısmına(ana ibadet mekânı) girişteki kapı Klasik Osmanlı zevkini yansıtır. Harim kısmında ana kubbenin yan taraflarına yarım kubbeler eklenmiş, bu şekilde alan genişlemiştir. Burada amaç daha fazla cemaatin aynı mekânda ibadet etmesini sağlamaktır. Yapıda süsleme olarak; mihrab nişindeki sekizgenlerin oluşturulduğu geometrik süslemeler dikkat çeker.

Silindirik tek şerefeli minare Şanlıurfa'daki en uzun minare olması bakımından önem arz eder. Avluyu çevreleyen medrese odaları 1695 yılında Abbas Ağa tarafından yaptırılmıştır. Avlunun kuzey kısmındaki zeminde bulunan üç mezardan ikisi Nimetullah oğlu Rûz Bey (?-1520) ve Lütfü oğlu Ali Bey (?-1594)'e aittir.

Kızırcı Bedîh Sokakı (1001, 35.)

Mineralân Corni Portali

Yorgancı Sokak

YORGANCI SOKAK

Şanlıurfa'nın tarihi dokusunun korunduğu en önemli bölgelerden olan Kültür Adası olarak tanımlanan tarihi adanın kuzey kesimini oluşturan sokaktır. Batıda Yıldız Meydanı'ndan başlayıp kuzeye doğru devam ettikten sonra doğuya yönelerek Hüseyin Paşa Sokak ile birleşen Yorgancı Sokağının en güzel bölümü, Abdülkadir Hakkâri Evinin ve bir kabaltının yer aldığı bölümdür. Birçok evin restore edildiği bu sokakta bazı evler yöresel kültürün yaşatıldığı birer konukevine dönüştürülmüştür.

Yıldız Sarayı Konukevi

YILDIZ SARAYI KONUKEVİ

Geleneksel Urfa ev mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan tarihi ev, haremlik ve selamlık olmak üzere iki ana bölümden oluşur. Geniş avlusu ve süslemeleriyle dikkat çeken yapı, restore edilerek konukevine dönüştürülmüştür. Halen, **"Yıldız Sarayı Konukevi"** olarak, olarak hizmet vermekte ve sıra gecesi organizasyonlarına ev sahipliği yapmaktadır.

Ulu Cami Minaresi

Ulu Cami

ULU CAMİİ

Cami, şehir merkezinde Divanyolu Caddesinde yer alır. Yapım tarihi belirlenemeyen, **"Kızıl Kilise"** olarak adlandırılan, eski bir kilisenin yerine inşa edilmiştir. Eski yapıya ait avlu duvarları, sütunlar, sütun başlıkları ve çan kulesi halen mevcuttur.

Caminin inşa kitabesi bulunmamaktadır. Bu yüzden kim tarafından ve ne zaman yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. 1170-1175 yıllarında Zengiler tarafından yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Kitabelere göre Ulu Camii; 1684, 1779, 1780 ve 1870 tarihlerinde onarım görmüştür.

Mihraba paralel üç sahından(bölümden) oluşmaktadır. Bunun dışında mihrab önünde bir de kubbe yer alır. Harim kısmında(ana ibadet alanı-iç kısım) dört giriş kapısı yer alır. Son cemaat yeri de dâhil olmak üzere yapıda, üst örtü olarak, tonoz kullanılmıştır. Urfa Ulu Camii plan olarak, Halep Hükümdarı Nureddin Mahmud Zengi tarafından tamir ettirilip bugünkü şeklini alan Halep Ulu Camii'ne benzemektedir. Bu nedenle Urfa Ulu Camii'nin de aynı dönemde yaptırıldığı tahmin edilmektedir. İslam fetihlerinden sonra, sütunlarda kullanılan kırmızı mermerler ve kilise ile ilişkisinden dolayı **"Mescid ül- Hamra (Kırmızı Mescit)"** olarak isimlendirilmiştir. Payeler üzerine oturan ve her biri çapraz tonozlarla örülü on dört sivri kemerle avluya açılan cemaat yeri Anadolu'da ilk kez Urfa Ulu Camii'nde bulunmaktadır.

Caminin harim kısmında bir kuyu yer alır. Halk arasındaki bir inanişâ göre Hz. İsa'nın, Kral Abgar'a, Havarisi Thomas'la gönderdiği mendil bu kuyuya düşmüştür. Bu nedenle caminin içindeki kuyunun suyu, şifalı olarak kabul edilir.

Minareye, Cumhuriyet döneminde bir saat eklenerek saat kulesine dönüştürülmüştür. Minare, aynı zamanda şehrin ilk ve tek saat kulesi görevini de görmektedir.

Kızıl Kiliseye ait kalın duvarlarla çevrili camii avlusunun kuzeybatı kesimi mezarlıktır. Bu mezarlıktaki türbede, 1823 yılında vefat eden, Halidi Tarikatı'nın kurucusu Mevlana Halid Ziyâeddin Hazretleri'nin küçük oğlu Şehabeddin Ahmet'in mezarı bulunmaktadır. Türbe, Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) tarafından restore edilmiştir. Cami, 2010-2011 yılında, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılmıştır.

HACI HAFIZ AHMET (BALAK) EFENDİ EVİ (GÜZEL SANATLAR GALERİSİ)

Divan yolu postane bitişiğindedir. İki avlulu evin, selamlık kapısı üzerindeki kitabeden 1889 tarihinde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Düzgün kesme taşlardan yapılmış olup haremlik ve selamlık bölümü geleneksel Urfa evlerinin en güzel örneklerindendir. Kapı ve pencere kanatlarındaki ağaç işçiliği ile odalarda göz tabir edilen ahşap raflardan oluşan nişler Urfa evlerindeki ağaç işçiliğini yansıtır.

1979 yılında Kültür Bakanlığınca kamulaştırılarak restore edilip 1998 yılında Devlet Güzel Sanatlar Galerisi olarak hizmete açılmıştır. Şanlıurfa'da kamulaştırılan ilk tarihi yapıdır. Geleneksel el sanatları merkezi ve sergi salonu olarak hizmet vermektedir.

Güzel Sanatlar Galerisi

KÖY YATI MEKTEBİ

(İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ VE KÜLTÜR BAHÇESİ)

İnşa tarihi bilinmemektedir. İnşası yarım bırakılan bu yapı, 1930 yıllarında Mutasarrıf Münir Bey tarafından tamamlanarak bugünkü halini almıştır. Önceleri Sanayi Mektebinin nakledilmesi düşünülmüşse de daha sonra çevre köylerden gelen kız öğrenciler için yatılı okul olarak kullanılmıştır.

Mimari ve Üslup olarak 1903 yılında inşa edilen Yusuf Ziya Efendi Konağına (Eski Osmanlı Bankası binası) benzer özellikler taşıdığı için aynı dönemde yapıldığı söylenebilir. Kesme taşlardan inşa edilmiş iki katlı U şeklinde bir plana sahiptir. Yapı 1993 yılında Şanlıurfa Valiliğince restore edilmiş ve bir süre Özel İdare binası olarak kullanılmıştır. 2005 yılında İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne devredilmiştir. 4200 m2 lik bir alan sahip olan bu bina ve müştemilatı restore edilmiştir. Yapılan restorasyon çalışmaları sırasında bahçe düzenlemesi yapılarak "**Kültür Bahçesi**" olarak sosyal etkinliklerin yapılmasına müsait bir duruma getirilmiş, ayrıca bahçe içine Halepli Bahçe Amazon Mozaikleri, Göbeklitepe Stelleri, Edessa Mozaikleri gibi birçok eserin kopyaları yapılmıştır. Urfa Mimarisinin güzel örneklerinden biri olan bu yapı, halen İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılmaktadır.

HARB-I UMUMÎ ŞEHİTLERİ ANITI

Şehir merkezinde İl Kültür Turizm Müdürlüğü önündedir. I. Dünya Savaşı'nın bütün cephelerinde savaşa katılan Urfalı şehit ve gazilerin hatıralarına 1917 yılında yaptırılmıştır. 8.5 metre yüksekliğindeki anıtın kuzeyinde 2, güneyinde ise 2 kitabe olmak üzere toplam 4 kitabe mevcuttur.

Kuzey cephe üst kitabede: **"Bu Hacer samit değil, ikil-i cihâdî ekberdir. 1335"** (Bu taş, sessiz değil, büyük savaşın tacıdır. 1917). Kuzey cephe alt kitabede: **"Harb-ı Umumi Şühedaya Fatiha 1330-1332"** (I.Dünya Savaşı şehitlerine fatiha. 1912-1914).

Güney cephe üst kitabede: **"Cây-ı cihâda giden erlere Nusret ola. 1334"** (Cepheye giden erlere yardım ola. 1916). Güney cephedeki alt kitabe ise, kuzey cephe alt kitabenin aynısıdır. Anıt üzerindeki yazıların tümü, ünlü Urfalı Hattat (Lobut) Ahmet Vefik Efendi tarafından yazılmıştır.

İlk yapıldığında, Sarayönü Caddesine dikilen anıt, 1983 yılında Urfa Belediye Başkanı Alaattin Turhan tarafından Atatürk Bulvarındaki Ziraat Bankası önündeki kavşağa yerleştirilmiştir. 2010 yılında yol çalışmaları nedeniyle Belediye Başkanı Ahmet E. Fakıbaba döneminde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü önüne taşınmıştır.

Harb-ı Umumi Şehitleri Anıtı

MUSTAFA KEMAL PAŞA ANIT ÇEŞMESİ

Mustafa Kemal Paşa Anıt Çeşmesi

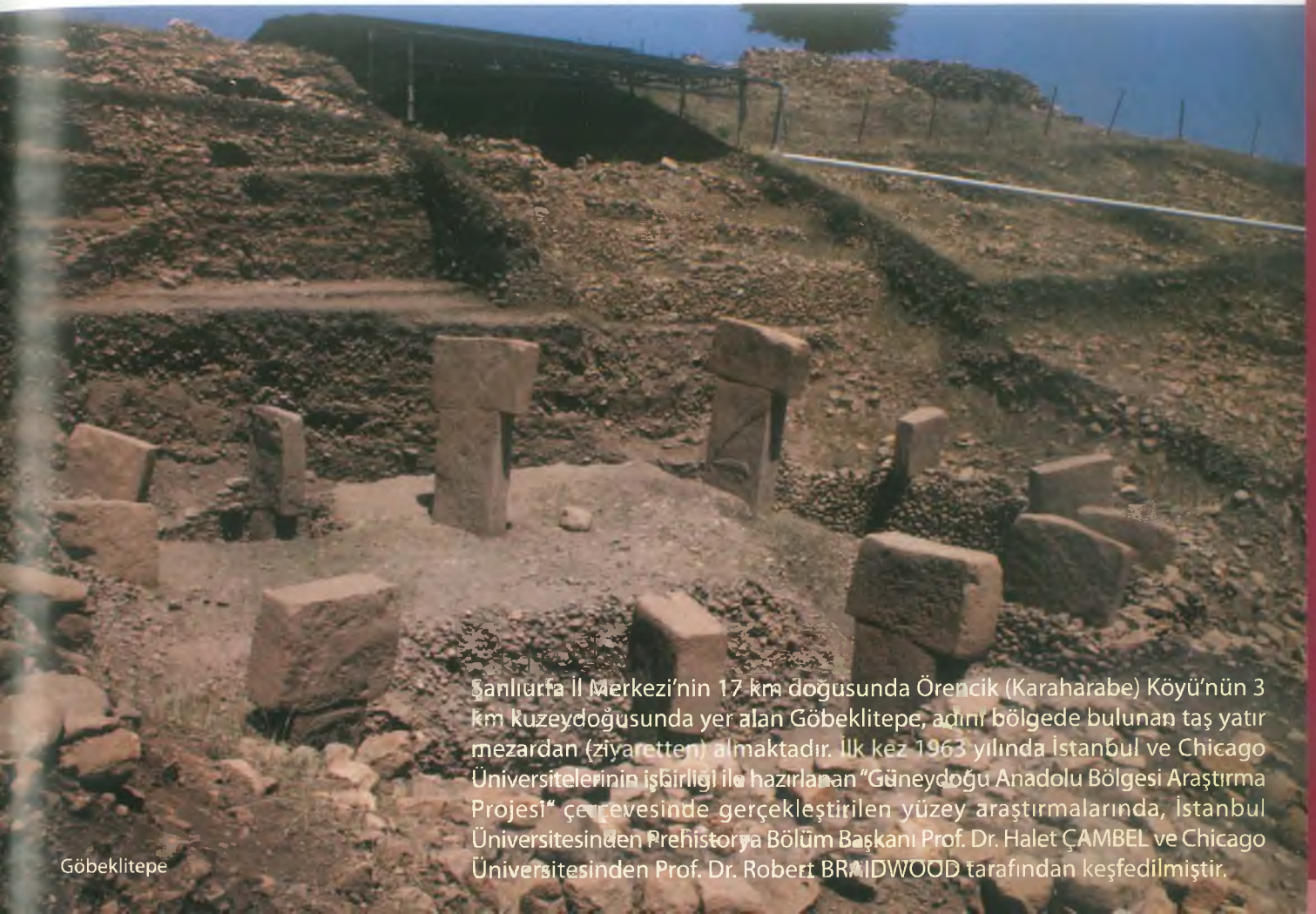
Mustafa Kemal Paşa Anıt Çeşmesi, Gaziantep-Diyarbakır-Mardin yolu kavşağındaki park içersindedir. Halk arasında Yol Gösteren Çeşmesi ve ya Çanakkale Şehitleri Abidesi diye de bilinmektedir.

Anıt çeşme, 1917 yılında Mutasarrıf Şehit Nusret Bey tarafından, I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de, Mustafa Kemal Paşa ve komutasında savaşan Urfalı şehit ve gazilerin hatırasına yaptırılmıştır. İlk yapıldığı yılda Vali konağı önüne dikilen anıt, 1972 yılında Vali Turgut Sayın tarafından bu günkü yerine taşınmıştır. 9 m. yüksekliğindeki abidenin üzerinde Kafkas yolu, Ankara yolu, Bağdat yolu ve şehir merkezine giden Mustafa Kemal Paşa caddesini gösteren yazılar ve ok işaretleri bulunur.

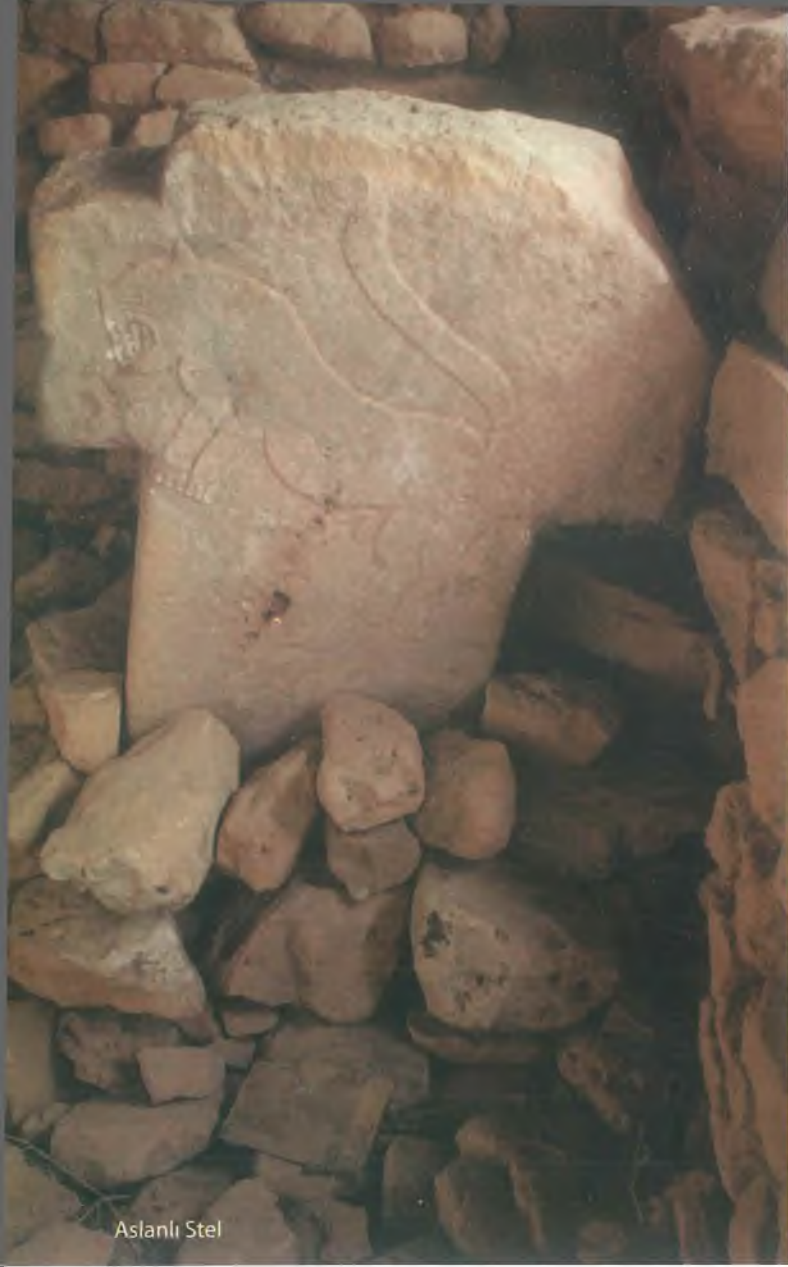
Bu anıt, Mustafa Kemal Paşa henüz Atatürk unvanını almadan O'nun adına Türkiye' de dikilen ilk anıt olması bakımından, önem taşımaktadır.

DÜNYANIN EN ESKİ ARKEOLOJİK TAPINAĞI GÖBEKLİTEPE

Göbeklitepe, M.Ö. 9.500 yani günümüzden 11.500 yıl öncesine tarihlenen **“Dünyanın En Eski Arkeolojik Tapınağı”**dır. 80 dönümlük alana sahip olan ören yeri, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca 2005 yılında 1. Derece arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir. İnsanoğlu ilk kez, Neolitik dönemde avcılık ve toplayıcılık ile birlikte tarıma da yönelmiştir. Yabani şekilde yetişen buğday, arpa, mercimek türü ürünleri deneme yanılma yoluyla ekmeye başlamış, zamanla en iyi ürünü bulmuştur. Yine bu dönemde hayvanların evcilleştirilmesi gerçekleşmiş, ilk dini ve sivil mimari örnekleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Şanlıurfa İl Merkezi’nin 17 km doğusunda Örencik (Karaharabe) Köyü’nün 3 km kuzeydoğusunda yer alan Göbeklitepe, adını bölgede bulunan taş yatır mezardan (ziyaretten) almaktadır. İlk kez 1963 yılında İstanbul ve Chicago Üniversitelerinin işbirliği ile hazırlanan “Güneydoğu Anadolu Bölgesi Araştırma Projesi” çerçevesinde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında, İstanbul Üniversitesinden Prehistorya Bölüm Başkanı Prof. Dr. Halet ÇAMBEL ve Chicago Üniversitesinden Prof. Dr. Robert BRAIDWOOD tarafından keşfedilmiştir.

Aslanlı Stel

Boğa, Tilki Ve Tırnalı Stel

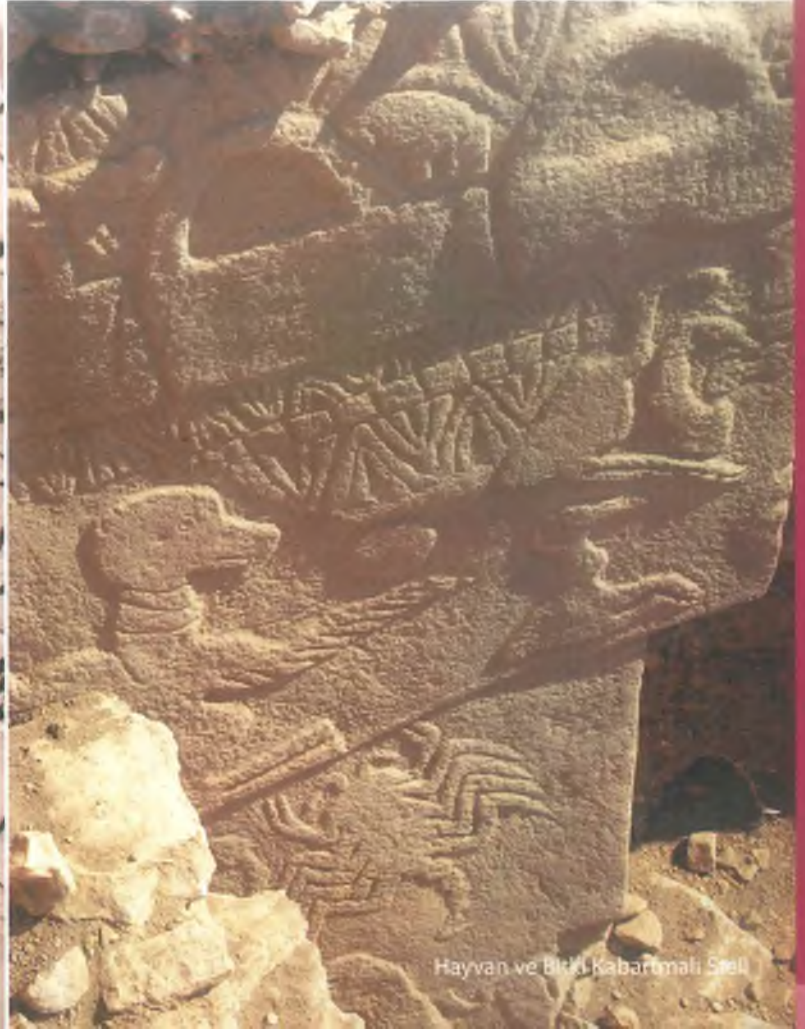
1995 yılında Şanlıurfa Müze Müdürlüğü başkanlığında ve Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden Arkeolog Harald HAUPTMANN'ın danışmanlığında yüzey araştırmaları yapılmış ve 1996 yılından 2006 yılına kadar Şanlıurfa Müze Müdürlüğü başkanlığında ve Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden Arkeolog Klaus Schmidt danışmanlığında kazı çalışmaları sürdürülmüştür. Göbeklitepe'deki kazı çalışmaları 2007 yılından itibaren Bakanlar Kurulu kararı ile Alman Arkeoloji Enstitüsünden Arkeolog Klaus Schmidt başkanlığında yürütülmektedir.

Göbeklitepe'de ortaya çıkarılan ilginç buluntular arasında çöl varanı, sürüngen kabartmaları, ağzı açık ve dişleri korkunç bir şekilde betimlenen kurt kafaları, yaban domuzları, turna, leylek, tilki, ceylan, yabani eşek, yılan, akrep, yabani koyun, aslan örümcek ve kafası olmayan insan kabartması, erkeklik organı abartılı olarak tasvir edilmiş erkek heykelleri vb. ortaya çıkan bulgular 11.500 yıl önce yerleşik hayata geçen bu dönem insanının inançlarını yansıtan önemli bulguları oluşturmaktadır.

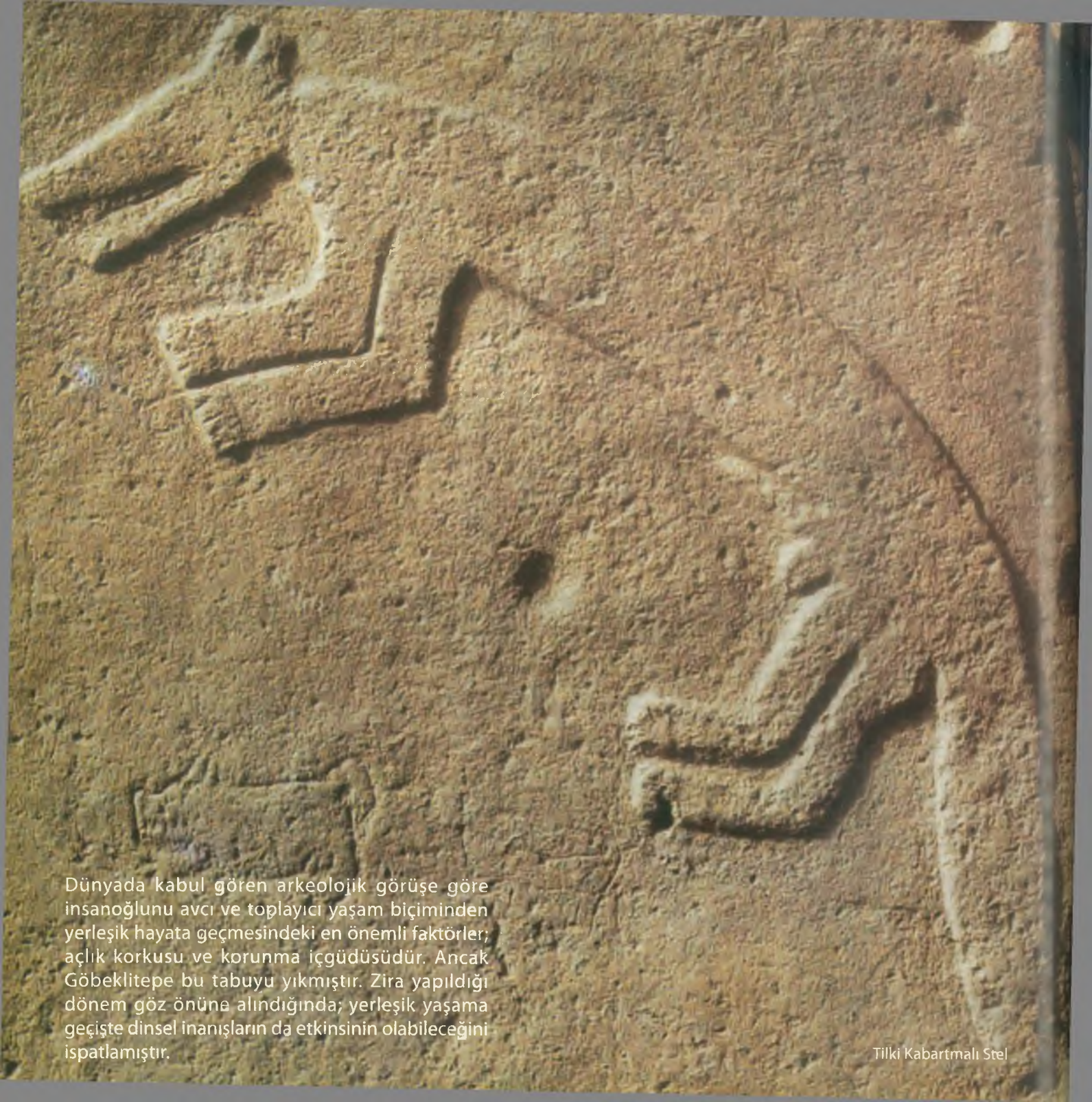
Mimarlık tarihi, insanoğlunun avcı ve toplayıcı toplumdaki yerleşik topluma geçmesi ile başlar. Göbeklitepe'de bulunan 11.500 yıllık yapılar, mimarlık tarihinin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. İnsanoğlunun tek tanrılı dinlerden önceki çok tanrılı döneme ait ilk tapınağı, M.Ö. 5.000 yılına tarihlenen Malta Adası'ndaki tapınak olarak biliniyordu. Göbeklitepe yerleşiminin tespiti ile bu bilgiler geçerliliğini yitirmiş ve insanoğlunun ilk tapınağının günümüzden 11.500 yıl öncesine tarihlenen **"Göbeklitepe Tapınağı"** olduğu bilimsel verilerle kanıtlanmıştır. Bu tespit ile birlikte arkeoloji tarihi yeniden yazılmaya başlanmıştır.

Aslan Kabartmalı Stel

Hayvan ve Bika Kabartmalı Stel

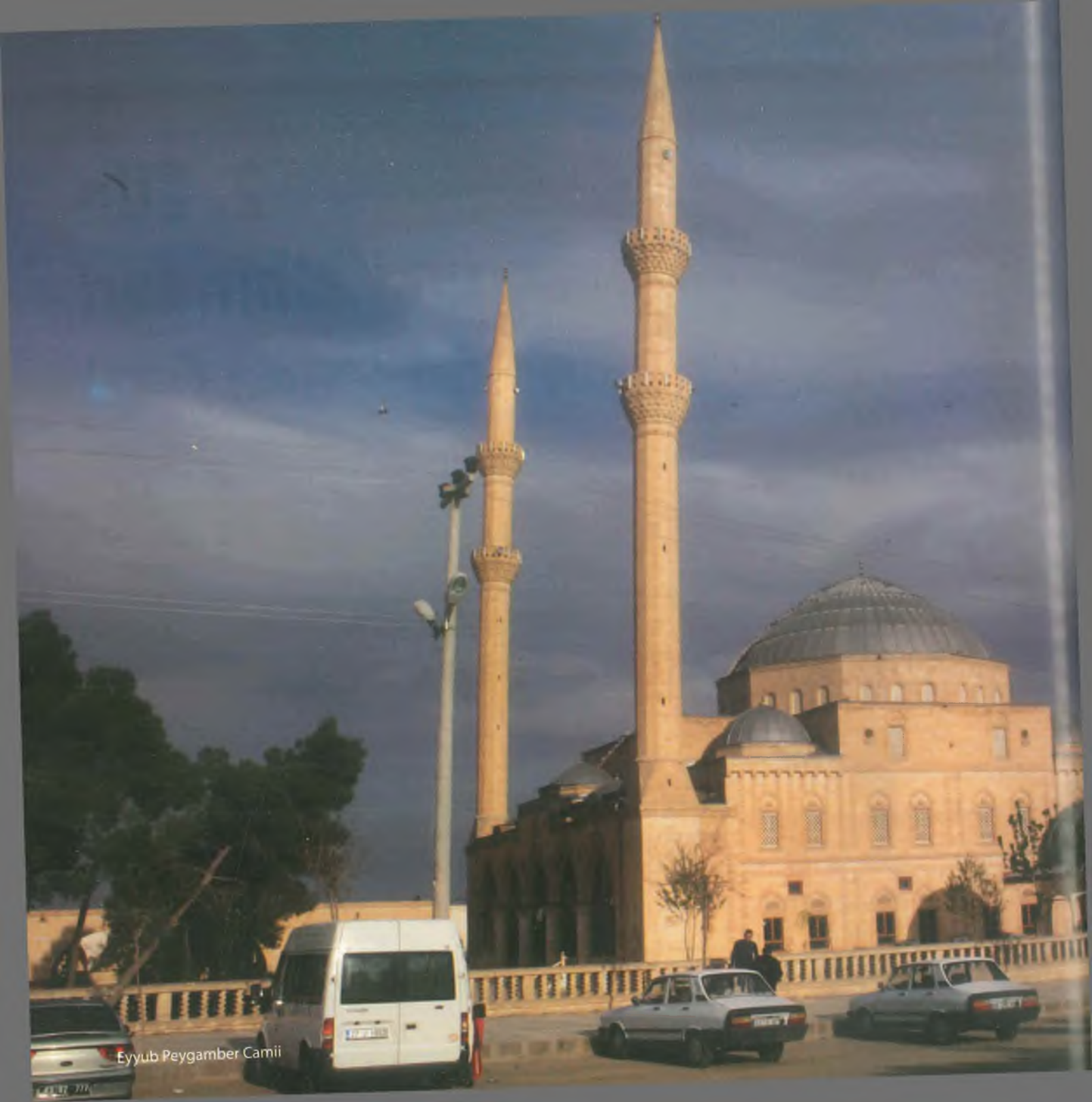
Dünyada kabul gören arkeolojik görüşe göre insanoğlunu avcı ve toplayıcı yaşam biçiminden yerleşik hayata geçmesindeki en önemli faktörler; açlık korkusu ve korunma içgüdüsüdür. Ancak Göbeklitepe bu tabuyu yıkmıştır. Zira yapıldığı dönem göz önüne alındığında; yerleşik yaşama geçişte dinsel inanışların da etkisinin olabileceğini ispatlamıştır.

2. Gün

Urfa'nın Kalbinden

Güneşin Doğuşuna Gezi

Eyyüp Peygamber Makamı(Çile Mağarası ve şifalı su), Deyr Yakup Manastırı, Harran Gezisi (Şeyh Hayat El Harrani Türbesi, Hz. Yakup Kuyusu, Harran Kalesi, Harran Höyüğü, Harran Üniversitesi ve Ulu Camii, Harran Kümbet Evleri, İmam Bakır Türbesi, Bazda Mağaraları, Hamel Bar'ur Kervansarayı, Suayp Antik Şehri, Soğmatar Antik Şehri, Eyyubnebi Beldesi (Hz. Eyyub, Hz. Rahme ve Hz. Elyesa Türbeleri),

Eyyub Peygamber Camii

SABRİN SULTANI Hz. EYYÛB (A.S.) MAKAMI

Şanlıurfa Hz. Eyyûb için ata yurdudur. Eyyubnebi Beldesi ve Şanlıurfa merkez eksenli hayat hikâyesi üç dinin de yazılı kaynaklarında tafsilatlı olarak anlatılır. Şanlıurfa Merkezün güneyindeki Eyyûb Peygamber Mahallesi'nde Eyyub Peygamber Makamı olarak bilinen külliye **"Çile Mağarası"** ve **"Şifalı Kuyu"** bulunmaktadır.

Hz. Eyyûb kıssası Urfa'da halk arasında anonimleşmiş bir tarzda ve yazılı kaynaklardan aktarılan rivayetlerde şöyle anlatılır: Cenâb-ı Hakk, yöre insanları arasında seçkin bir kulu olan Hz. Eyyûb'u peygamberlikle görevlendirir. O'nu ve ailesini maddi ve manevi bakımdan öylesine zenginleştirir ki, O'na birçok evlât verir, malına, davarlarına bereket girer. Birçok köyü, bu köylerde bereketli toprakları ve sürülerce davarı olur. Böylece bölgenin hatırı sayılır zenginlerinden biri olur.

Cenâb-ı Hakk, O'nu imtihan için, önce malını ve davarlarını, sonra tüm evlâtlarını elinden alır. Varlıklar içerisinde yokluklar içerisine, sefil bir hayata sürüklenir. O ise **"Veren Allah, alan Allah"** diyerek, isyana, hüzne girmeden haline şükrederek sabreyler. Sarsılmaz bir imanla metanetini kaybetmez, ibadetine devam eder. İhtiyarlık çağında ağır bir hastalığa tutulur. Her tarafı yara bere içinde kalır. Çevresindeki uzak, yakın akrabaları ve son olarak hanımı bulaşıcı bir hastalığa tutulduğuna kani olup, onu bir bir terk ederler. Hiç kimsenin değil de hanımı Rahme'nin kendisini terk etmesine içerlenir ve sağlığına kavuşunca onu yüz değnekle muhakkak cezalandıracağına yemin eder. Hz. Eyyûb'u köyden kovarlar. Hanımı Rahme onu köyün dışında oldukça uzakta bir mağaraya, yani Şanlıurfa Merkez İlçedeki Eyyûb Peygamber Makamı olarak bilinen ve asırlardır ziyaret edilen **"Çile Mağarası"**na bırakıp köye geri döner.

Hanımı Rahme zaman zaman mağaraya gelip onu ziyaret eder. Beraberinde yiyecekler getirir. Bir müddet kaldıktan sonra onu tekrar yalnızlığına terk eder. Böylesi bir durumda, eşinin yalnız bırakması ve şeytanın musallat olup kalbine vesvese koymak istemesi bu yüce insanı aslâ sarsmaz. İbadetinden ve zikrinden alıkoymaz. Vücudunun her tarafını kurt kaplar. O ise yarasını kemiren bu kurtçukları yere düşüklerinde kaldırıp vücuduna koyarak **“Buyurun rızınızı yiyiniz.”** deyip büyük bir dayanıklılık ve sabır örneği gösterir. Ne zaman ki kurtlar kalbine sirayet etmeye çalışınca bu Azîz Peygamber Allah’u Teâla’ya iltica ederek: **“Allah’ım! Vücudumu hastalıktan zayıflık ve takatsızlık kapladı. Sana zikir ve taâde mecalim kalmadı merhamete muhtaç bir hale geldim. Sana sığındım, bana merhamet et! Sen ise merhametlilerin en müşfikisin ey Rabb’im !”** diye dâa eder.

Çile Mağarası, tarihî kaynaklarda **“Eyyûbiye Karyesi”** diye geçen yerleşim alanındadır.

Çile Mağarası İç Görünüm

Şifalı Kuyu

Cenâb-ı Hakk, sevgili kulu Hz. Eyyûb'un duasını kabul eder. Topuğunu yere vurmasını, çıkacak olan su ile yıkanmasını ve bu soğuk suyu içmesini emr eyler. Hz. Eyyûb emr-i İlâhî'yi yerine getirir ve topuğunu yere vurur, yerden mucizevî soğuk bir su fışkırır. Hz. Eyyûb bu serin sudan yıkanıp içerek vücudunun hem içini, hem dışını onunla temizler. Böylece hastalıklardan kurtulur. Bu su kaynağı Şehir Merkezindeki Eyyûb Peygamber Makamında **“Şifalı Kuyu”** olarak bilinen yerdir. Suyu soğuk ve temiz olup hiç kurumaz. Tarih boyunca birçok komutan ve kral hastalığı iyileşsin diye bu su ile yıkanmıştır Hristiyanlar ve Müslümanlar tarafından bu su şifalı olarak kabul edilmiştir. Şifalı Kuyu'nun 100-200 metre kadar batısındaki kalıntıların altında kayalardan oyulmuş bir hamam olduğu, bu hamamda cüzamlı hastaların ve romatizma hastalıklarının tedavisinin yapıldığı yazılı ve sözlü kaynaklarda belirtilmektedir.

DEYR YAKUB (YAKUB MANASTIRI)

Deyr Yakub (Yakub Manastırı), Merkeze 10 km. uzaklıkta, güneydeki dağların üzerinde yer alır. Halk arasında Hz. İbrahim Peygamber'in mücadele ettiği Kral Nemrut'un burayı seyfiye alanı olarak kullandığına inanılır. Bu bölgedeki yapı için, halk arasında "**Nemrut'un Tahtı**" ya da "**Cin Değirmeni**" ifadeleri kullanılır.

Manastırın kuzeybatısında bir anıt mezar yer alır. Bu mezar anıtında, doğuya bakan pencerenin altında iki satırlık kitabe mevcuttur. Bu kitabenin ilk satırı Grekçe (Eski Yunanca), ikincisi satırı Pamyra Süryanicesi ile yazılmıştır. Her iki yazıtta da şu cümle yazılıdır : "**Şardu Bar Ma'nu'nun karısı Amaşşemeş**" Bu yazıtlardan bu yapının adı geçen kişi için yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Yazıt, muhtemelen 2. yüzyılın sonuna veya 3. yüzyılın başlarına aittir. Manastırın da bu tarihlerde yaptırıldığı tahmin edilmektedir.

Deyr Yakub (Yakub Manastırı)

UYGARLIKLAR ŐEHRI HARRAN

Harran, etimolojik yapısı itibariyle eski uygarlıklarda **"yolların kavuğu yeri"**, **"kavşak"** anlamına gelmektedir. Önsya dili olan Akatça'daki **"Harranu"** sözcüğüyle **"Seyahat ve Kervan"** anlamına gelir. Sosyolojik ve tarihsel düşünöldüğünde ise, Medeniyetlerin Doğduğu ve Buluştuğu Kent anlamını içermektedir. Harran'ı sadece ilçe merkezi ile sınırlamadan çevresi ile birlikte hatta ova ile birlikte algılamak, anlamak ve tanımak gerekir. Harran, özellikle Assur Ticaret Kolonileri devrinde Anadolu ile sıkı ticari ilişkiler yürötmüş olan Assurlu tüccarların uğrak yeri olmuştur.

Harran Genel Görünümü

ŞEYH HAYAT EL-HARRANİ

Hayat el-Harrani, Harran'da doğmuştur. Asıl adı, Şeyh Yahya Hayat b.Abdulaziz'dir. Hayat el-Harrani olarak tanınmıştır. Öldükten sonra tasarrufu devam eden keramet sahibi, önemli bir şahsiyettir. Kendisiyle çağdaş olan Sultanlar mutlaka Hz. Şeyhi ziyaret etmiş, onunla görüşmekten şeref duymuşlar ve hayır duasını almışlardır.

Selahatin-i Eyyubî, Halep hükümdarı ve Urfa fatihi Nureddin Mahmud Zengi Hz. Şeyhi ziyaret eden İslam Fetihlerinin önemli komutanlarıdır.

Şeyh Hayat el-Harranî'nin kuraklık günlerinde cemaatiyle birlikte yağmur duasına çıktığında asla boş dönmez, Allah'ın inayetiyle mutlaka yağmur yağardı. Şeyh Hayat el-Harrani 1185 tarihinde vefat etmiş ve mescidinin yanına defnedilmiştir. Şeyhin vefatından 10 yıl sonra Türbesi inşa edilmiştir. Cami ve türbe, Harran şehir surlarının dışında yer almaktadır.

Şeyh Hayat El-Harrani Türbesi ve Camisi

Şehy Hayati el- Harrani türbesinin kuzeyinde yer alan çevrilmiş alandaki tarihi kuyu, Hz. Yakub Kuyusu (Bir-i Yakup) olarak bilinmektedir.

Hz. Yakub Kuyusu (Bir-i Yakub)

HARRAN KALESİ

Harran Kalesi, şehrin güneydoğusunda şehir suruna bitişik olarak inşa edilmiştir. İslami kaynaklarda kalenin yerinde bir Sabii tapınağının bulunduğundan bahsedilir. Emevi halifesi II. Mervan'ın 10 milyon dirhem altın harcayarak yaptırdığı sarayın, kalenin esasını oluşturduğu tahmin edilmektedir. 90x130 metre boyutlarındaki kale üç katlıdır. Düzensiz dikdörtgen planındaki kalenin dört köşesinde onikigen birer kule bulunmaktadır.

Harran Kalesi

Haran Höyüğü

HARRAN HÖYÜĞÜ

Arkeolog Dr. Nurettin Yardımcı başkanlığında 2003 yılından buyana höyükte yapılan kazı çalışmaları çeşitli devirlere ait eserler ortaya çıkarılmıştır. Höyükteki kazılarda, M.Ö. 7. bine Halaf devrine tarihlenen buluntuları, Eski Tunç devrine ait figürin ve figürin başları, M.Ö. 1.950 Eski Assur dönemine tarihlenen silindir mühürler, M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenen Kral Nabuna'id ve Sin mabedinden bahseden çivi yazılı pişmiş toprak tablet ve adak kitabeleri bulunmuştur. Höyük ve çevresi tarih öncesi çağlardan beri Halaf, Ubeyd, Uruk, Tunç Çağları, Hitit, Hurri, Mitanni, Assur, Babil, Helenistik, Roma, Bizans ve İslam devrinde de Emeviler, Abbasiler, Fatimiler, Zengiler, Eyyubiler ve Selçuklular gibi önemli uygarlıkları sinesinde barındırmıştır. Kazılardan elde edilen eserler Şanlıurfa Müzesi'nde sergilenmektedir. İslam Devrine ait şehir kalıntılarında ortaya çıkan mimari yapılar, dar sokaklara açılan bitişik nizamlı ve avluya açılan odaları bulunan dikdörtgen ve kare planlı evlerden oluşmaktadır. Mimari kalıntılar arasında insan gücüyle döndürülen değirmenler, zamanın öğütme sanayisi hakkında bilgi vermektedir. Açığa çıkarılan kent kalıntıları, ayrıca gelişmiş bir şehir planlamacılığı ve o devrin sosyo-ekonomik yaşam düzeyi hakkında da bilgi vermektedir.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

Dünyanın ilk Üniversitesinin Harran'da kurulduğu yönünde araştırmalar vardır. Harran, ünlü Tıp ve Matematik bilgini Sâbit bin Kurrâ'nın; dünyadan aya olan uzaklığı ilk olarak doğru hesaplayan ünlü astronomi bilgini El-Battânî'nin; atomun ve cebir ilminin mucidi sayılan Cabir bin Hayyan'nın; ünlü din bilgini Şeyhü'l İslâm İbn-i Teymiyye gibi birçok bilim adamının yetiştiği ve ders verdiği okul, özü itibarı ile Medeniyetlerin Doğduğu ve Buluştuğu Kent'tir. Harran, dünyadaki üç büyük felsefe ekolünden **"Harran Ekolü"**nün merkezidir. Urfa tarihini incelediğimizde **"Harran Felsefe Ekolü"** ve **"Urfa (Edessa) Felsefe Ekolü"** olarak ortaya çıkan iki düşünce mektebini görmekteyiz. Bu Ekollerin oluşmasında Harran'daki mütercimlerin, Yunan Felsefesi konulu Latince yazılmış eserlerden Arapçaya yaptıkları çeviriler önemli rol oynamıştır. Böylece batı felsefesi yeniden yorumlanarak İslâm medeniyetinin oluşumuna katkı sağlamıştır. Daha sonra batı, aydınlanma çağında İslâm âlimlerinin yorumladığı batı felsefesini kendi dillerine çevirerek bugünkü batı medeniyetini oluşturmuşlardır. Halen batı üniversitelerinde Tarihi Harran Üniversitesi'nde yetişmiş olan bilginlerin eserleri ders kitapları olarak okutulmakta ve adlarına kürsüler bulunmaktadır.

Tarihi Harran Üniversitesinin Kurulduğu Alan

HARRAN ULU CAMİİ

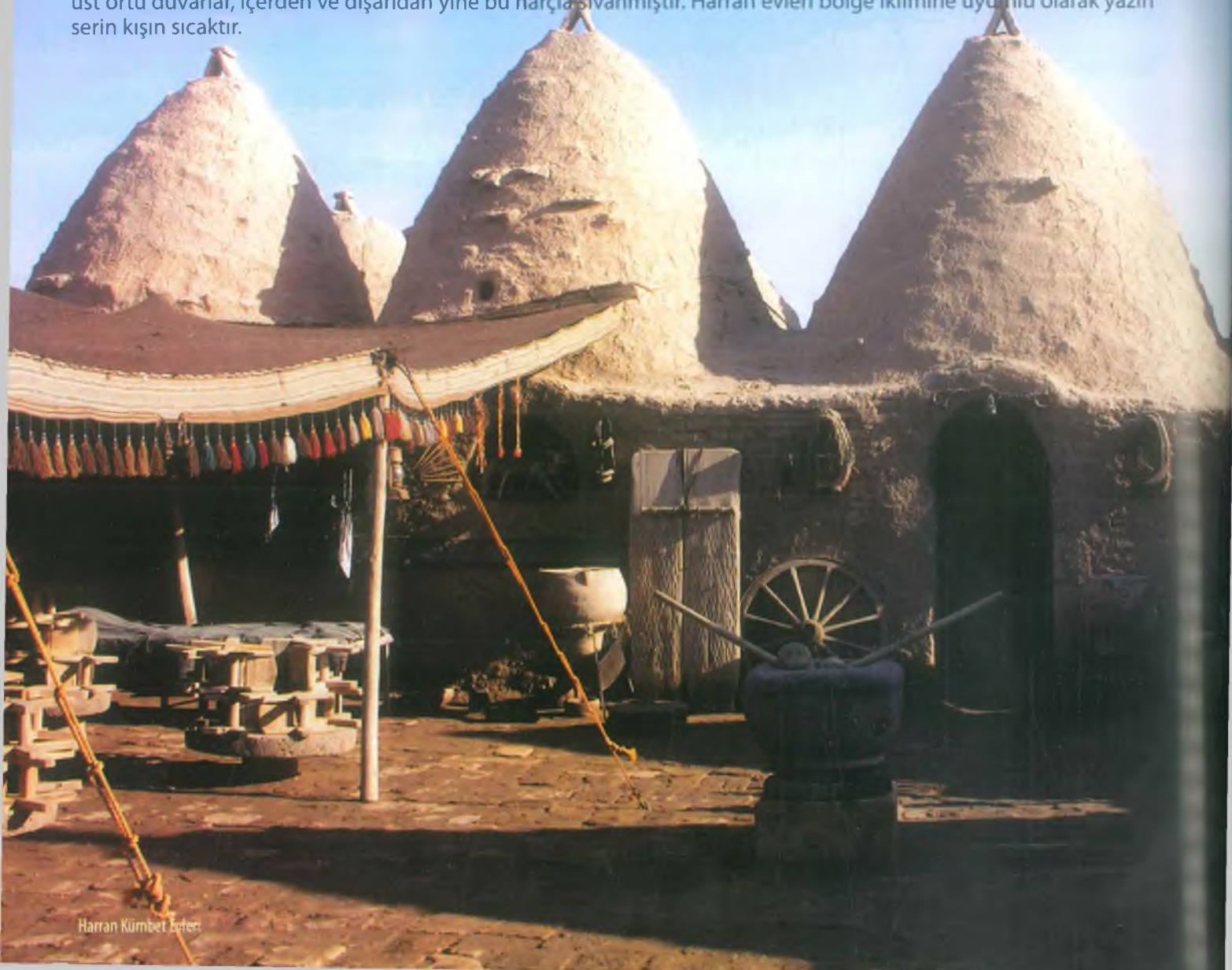
Harran, M.S. 639 yıllarında Halife Hz. Ömer zamanında İslam hâkimiyetine geçmiştir. Harran, İslam devrinde Emeviler döneminde son halife II. Mervan zamanında da bir süre başkent olmuştur. İslam Devri'nin önemli eserlerinden olan Ulu Cami veya Cennet Cami, Harran höyüğünün kuzeydoğu eteğinde yer alır. Caminin doğu cephesi mihrabı, şadırvanı ve minaresinin büyük bir bölümü korunmuştur. Türkiye'de İslam mimarisinde yapılmış en eski cami olan Harran Ulu Cami, M.S. 744-750 tarihleri arasında Emeviler devrinde Halife II. Mervan tarafından yaptırılmış ve daha sonra çeşitli zamanlarda onarımlar görmüştür. Ulu Cami 104x107 m. ebadında bir alanı kaplar, minarenin zaman içinde yok olan ahşap merdivenleri, aslına uygun bir şekilde 105 basamaklı olarak yeniden yapılmıştır.

Harran Ulu Cami

HARRAN KÜMBET EVLERİ

Harran'la özdeşleşen Kümbet Evler(Konik Evler), Harran'a özgü evlerin büyük çoğunluğu hala mevcudiyetini korumaktadır. Bu evlerin benzerlerine, Şanlıurfa'ya bağlı Suruç ve Birecik kırsalındaki köylerde de rastlamak mümkündür. Ancak, Harran'daki evlerin diğerlerinden ayrılan bariz farkı, üst örtüsünde tuğla kullanılmasıdır. Harran'daki evlerinin tuğla ile örtülmesinin iki sebebi vardır. Biri, bölgenin çöl olmasından dolayı ağaç malzemenin bulunmayışı, diğeri ise, Harran'da bol miktarda bulunan tuğla malzemedir. Evlerin yüksekliği içerden en çok 5 metreye varan konik külahlar, 30-40 tuğla dizisi ile örülmüştür. Örgüleri düzensiz bir şekilde balçık sıva ile bağlanan üst örtü duvarlar, içerden ve dışarıdan yine bu harçla sıvanmıştır. Harran evleri bölge iklimine uyumlu olarak yazın serin kışın sıcaktır.

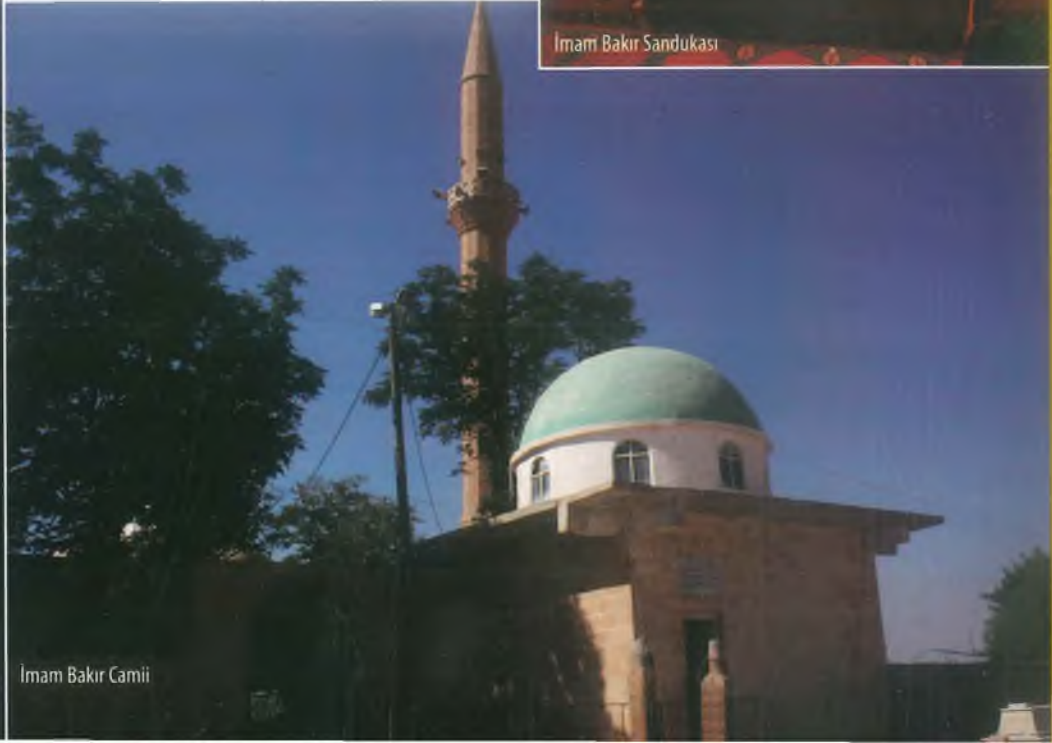

İMAM BAKIR (HZ.) CAMİİ VE TÜRBEİ

Harran'ın 3 km. kuzeydoğusunda İmam Bakır Köyü'nde 12 İmamdan beşincisi olan Ebu Ca'fer İmam Muhammet Bakır'a atfedilen bir türbe ve bitişiğinde onun adını taşıyan bir cami yer alır. Halife Hz.Ömer zamanında (miladi 639'da) Urfa ve Harran'ın fethi savaşına katılan Ebu Ca'fer İmam Muhammet'in kopan bir parmağının buraya gömülerek üzerine türbenin yapıldığı ve köye "**İmam Bakır**" adı verildiği söylenilmektedir.

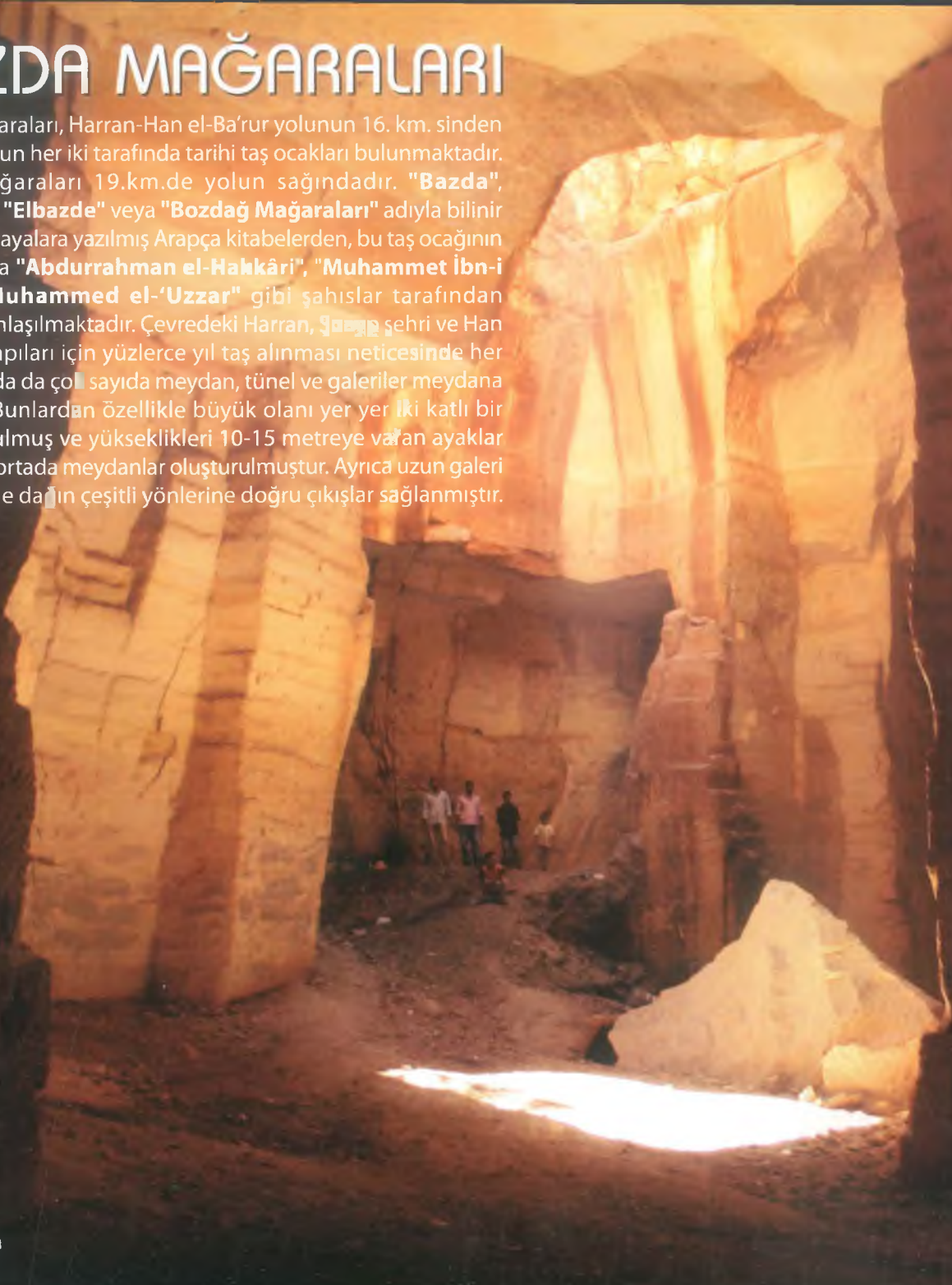
İmam Bakır Sandukası

İmam Bakır Camii

BAZDA MAĞARALARI

Bazda Mağaraları, Harran-Han el-Ba'rur yolunun 16. km. sinden itibaren yolun her iki tarafında tarihi taş ocakları bulunmaktadır. Bazda mağaraları 19.km.de yolun sağındadır. "**Bazda**", "**Albazdu**", "**Elbazde**" veya "**Bozdağ Mağaraları**" adıyla bilinir ve tanınır. Kayalara yazılmış Arapça kitabelerden, bu taş ocağının 13. yüzyılda "**Abdurrahman el-Hakkâri**", "**Muhammet İbn-i Bakır**", "**Muhammed el-'Uzzar**" gibi şahıslar tarafından işletildiği anlaşılmaktadır. Çevredeki Harran, şehri ve Han el-Ba'rur yapıları için yüzlerce yıl taş alınması neticesinde her iki mağarada da çok sayıda meydan, tünel ve galeriler meydana gelmiştir. Bunlardan özellikle büyük olanı yer yer iki katlı bir şekilde oyulmuş ve yükseklikleri 10-15 metreye varan ayaklar bırakılarak ortada meydanlar oluşturulmuştur. Ayrıca uzun galeri ve tünellerle dağın çeşitli yönlerine doğru çıkışlar sağlanmıştır.

HAN EL-BA'RUR

Harran'ın 26 km. güneydoğusundaki Göktaş Köyü'nde bulunan Han El-Ba'rur, Eyyubiler dönemine tarihlenmektedir. Tektek Dağları olarak anılan dağlık bölgede Harran-Bağdat yolu güzergâhında bulunan kervansaray; mescit, muhafız odası, ahırlar, hamam ve yazlık odalardan oluşmaktadır. Yapı, Anadolu Selçuklu kervansaraylarının tüm özelliklerini taşımaktadır. 43.30x44.80 metre ölçülerinde kareye yakın bir avluyu çevreleyen kervansarayın biri kuzeyde, diğeri de batıda olmak üzere iki kitabesi bulunmaktadır. Giriş kapısı üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre kervansaray, İsa oğlu İmad oğlu Hacı Hüsameddin Ali Bey tarafından 1219 tarihlerinde yaptırılmıştır. Hanın ismi olan **"Ba'rur"** kelimesi Arapça'da **"Keçi gübresi"** anlamındadır. Rivâyete göre, hanı yaptıran kişi, burayı kuru üzümle doldurmuş, yoldan geçen veya kervansarayda konaklayan misafirlerine ikram edermiş. Geleceğe dönük olarak **"Benden sonra gelenler burayı keçi gübresi ile dolduracaklardır."** demiştir. Yapı, Moğol istilasından sonra harap hale gelmiş ve yerli halk tarafından uzun yıllar ahır olarak kullanılmıştır. Gerçektende keçi gübresi ile dolması düşündürücü ve bir o kadar da anlamlıdır.

ŞUAYB ANTİK ŞEHİRİ

Şuayb Antik Şehri, Hanel Ba'rur'dan 13 km. sonradır. Harran'a ise 39 km uzaklıktadır. Şuayb Antik Şehri, Geç Roma dönemine (M.S. 4-5. yüzyıl) tarihlenen bir yerleşim yeridir. Efes'i andıran mimarisinden dolayı Güneydoğu'nun Efes'i olarak da tanımlanır. Şuayb Peygamber'in buradaki bir mağarayı ev ve ibadethane olarak kullandığı rivayet edilir.

Bu antik kent ismini bu rivayetten alır. Halen bölgedeki bir mağara Şuayb Peygamberin makamı olarak ziyaret edilmektedir. Bu yerleşim yerinde çeşitli tarihlerde bilim adamlarının yaptığı araştırmalar sonucu varılan ortak görüş, Şuayb Şehri isminin Arapçada **"Eski İnsan Şehri"** anlamına geldiği ve bu yerleşim içinde yer alan evlerin ise Harran Ovası'nda yaşayan insanların yazlıkları olduğu şeklindedir.

Bu evler tipik Roma evleri tarzında yapılmış olup üçgen alınlıklı, çatılı ve etrafı duvarla çevrili bir avlu ve evin altında yer alan ana kayaya oyulmuş bir kilerden oluşmaktadır. Her evin içinde bir su kuyusu bulunmaktadır. Evlere girişler avlu duvarlarında yer alan kapılardan yapılmaktadır. Bu kapılar ise ızgara planlı sokaklara açılmaktadır.

Sin ve Şamaş Kabartmaları

SOĞMATAR ANTİK ŞEHİRİ

Şuayb Antik Şehri'nden 18 km. sonra, Soğmatar Antik Şehri'ne varılır. Burası, Harran'a ise 57 km. mesafededir. Roma dönemine (M.S. 2. yüzyıl) tarihlenen bölge, Abgar Krallığı döneminde Harranlıların Tektek Dağları bölgesinde; ay ve gezegen tanrıları için tapındıkları bir kült merkezi olduğu bilimsel olarak tespit edilmiştir. Soğmatar kült yerinde; Ay tanrısı Sin'e tapınılan bir mağara (Pognon Mağarası), yamaçlarında yer yer tanrı kabartmalarının ve zemine kazılmış yazıtların olduğu bir tepe (Kutsal Tepe), 6 adet kare ve yuvarlak planlı mozole (Anıt Mezar), iç kale ve ana kayaya oyulmuş çok sayıda kaya mezarı bulunmaktadır.

Soğmatar kült yeri, özellikle M.S. 165 yıllarında Partların (İranlılar) Urfa bölgesine yaptıkları yoğun saldırılardan dolayı bölgeden kaçan halk tarafından kurulmuş ve İslam Dönemi'ne kadar kült merkezi özelliğini korumuştur. Şuayb Şehri yerleşimindeki insanların Soğmatar'ı mezarlık ve ibadet yeri olarak kullandıkları Soğmatar'da bulunan bazı dinsel motiflerin bulunmasından anlaşılmaktadır. Soğmatar'da, Şuayb Şehri gibi su ihtiyacını karşılamak için ana kayaya oyulmuş su kuyuları bulunmaktadır. Soğmatar Antik Kentindeki tarihi kuyunun Hz. Musa Kuyusu olduğu rivayet edilir.

Venus Anıt Mezarı

Soğmatardan sonra devam eden yol 35 km. sonra sizi Urfa-Viranşehir yol kavşağına çıkarır. Bu yoldan doğuya, Viranşehir istikametine 29 km gidilince Eyyub Nebi Beldesi yol ayrımı karşınıza çıkar. Yol ayrımından 16 km. sonra ise Sabrın Sultanı Hz. Eyyub Peygamberin defnedildiği mukaddes beldeye varırsınız, Eyyubnebi Beldesi...

Sin Tapınağı (Pogron Mağarası)

ÇİMDİN KALE (ÇEMDİN KALE- ESKİ KALE)

Şanlıurfa-Viranşehir karayolunun 61 km sinden güneye saparak 9 km lik bir mesafeden sonra ulaşılabilir tarihi bir kaledir. Etrafı derin savunma hendeki ile çevrili bu kalenin, Eyyubiler döneminde yapıldığı tahmin edilmektedir. Yapıda bir türbe mevcuttur. Türbe kitabesinde Peygamber soyundan İbrahim oğlu Mesut Ali'nin kabri olduğu yazılıdır. Çimdin kalenin batıdaki girişi altında büyük mağaralar yer alır. Memlûkler döneminde restore edilen kale üzerinde bir de su kuyusu bulunur.

EYYUBNEBİ BELDESİ

Hz. Eyyub Türbesi

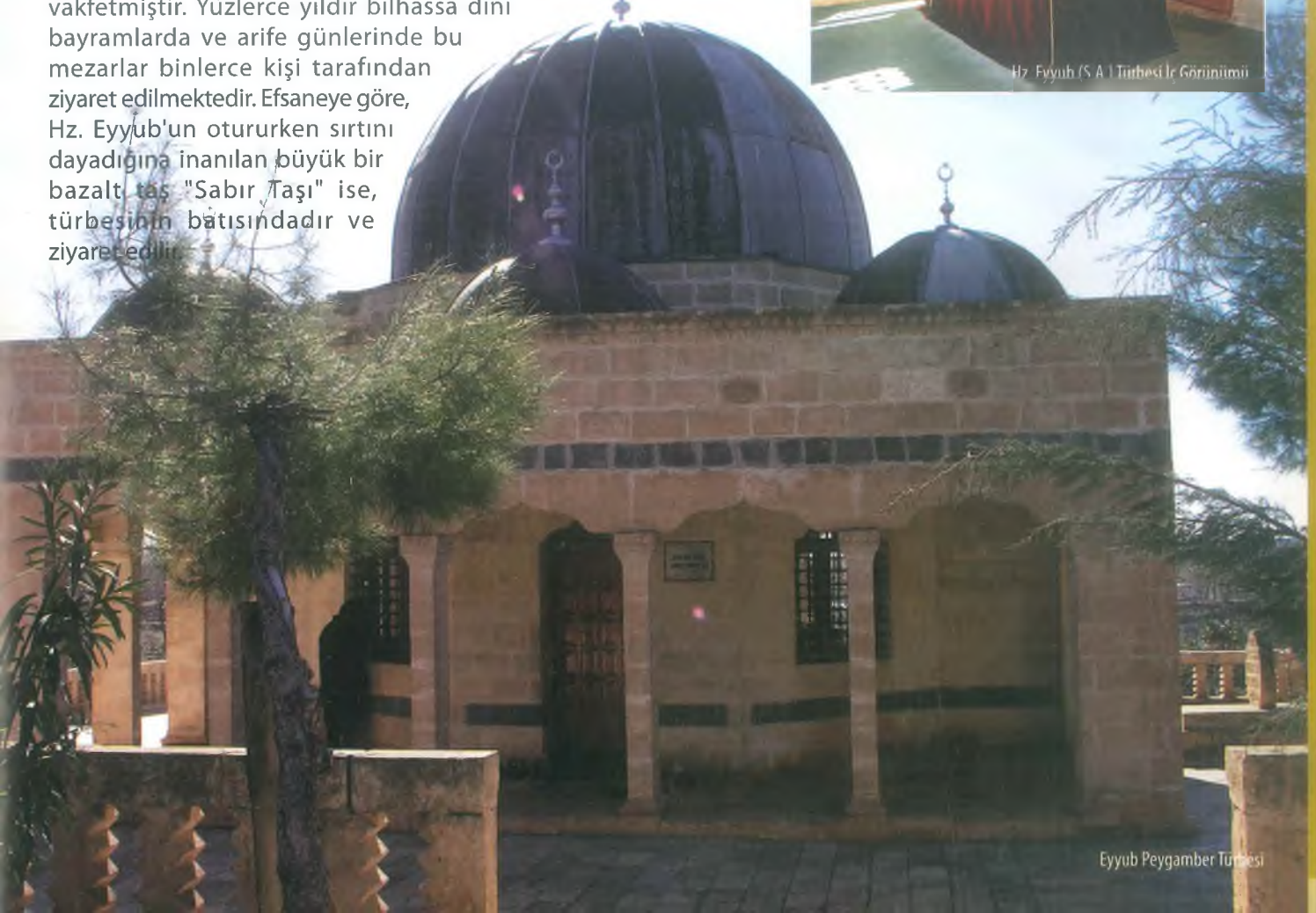
Urfa-Mardin karayolunun 85 km.sinden sapan 16 km.lik asfalt yolun sonunda Şanlıurfa Merkez ilçeye 101 km. olan Eyyüpbnei Beldesi'nde Hz. Eyyûb'un ve eşi Hz. Rahme'nin türbeleri ve Hz. Eyyûb'u görmeye gelen Hz. Elyesa Peygamberin makamları, Hz. Eyyûb'un güneşlenirken sırtını dayadığı taş bulunmaktadır.

Bu beldenin 400 yıldan beri Eyyüb Nebi adıyla anıldığı vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Bağdat seferi sırasında bu köye uğrayarak mezarları ziyaret eden Osmanlı padişahı IV. Murat, çevredeki 17 köyün gelirini bu türbelerin bakımı için vakfetmiştir. Yüzlerce yıldır bilhassa dini bayramlarda ve arife günlerinde bu mezarlar binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Efsaneye göre, Hz. Eyyub'un otururken sırtını dayadığına inanılan büyük bir bazalt taş "Sabır Taşı" ise, türbesinin batısındadır ve ziyaret edilir.

Hz. Eyyûb, Urfa'da şifa bulduktan sonra Eyyûbnebi Beldesi'ne geri dönmüştür. Burada uzun süre yaşamış mal, mülk ve evlat sahibi olmuştur. İmtihan öncesi sahip olduğu zenginliğe fazlasıyla sahip olmuştur. Hz. Eyyûb (a.s.)'un 93, bir başka görüşe göre 164 yaşında vefat ettiği rivayet edilir. Hz. Eyyûb (a.s.) Eyyûbnebi Beldesi'ne defin edilmiştir.

Hz. Eyyub (S.A.) Türbesi'ne Görünümü

Eyyub Peygamber Türbesi

H. Rahme Hatun Türbesi

Eyyûb Nebî köyü höyüğünün kuzey-batı yönünde, höyüğe 50 metre mesafedeki makam, Hz. Eyyûb'un Hanımı Hz. Rahme'nin türbesi olarak ziyaret edilmektedir. Hz. Eyyûb hastalanınca eşi Hz. Rahme O'na yeterli ilgiyi göstermemiş ve Hz. Eyyûb'u Çile Mağarası'nda tek başına bırakarak oradan ayrılmış ve köyüne geri gitmiştir. Hanımını çok seven Eyyûb'u bu durum çok üzmüştür ve O, Rabbi'ne sığınmıştır. Hz. Eyyûb hastalığında karısı tarafından ihmal edilince ona: **"Eğer Allah beni şu hastalıktan kurtarırsa, sana yüz değnek vururum!"** diye yemin etmişti. Hastalıktan şifa bulunca Cenâb-ı Hakk, bu yeminden Hz. Eyyûb'a bir kurtuluş yolu gösterdi.

Kurân-ı Kerîm'de me'âlen şöyle buyrulur: **"Ey Eyyûb! eline yüz daldan destelenmiş bir demet al da onunla hanımına vur ve yemininde hânis olma!"** dedik. Doğrusu biz onu sabırlı bulmuştuk. Ne iyi kuldu; muhakkak ki o Allah'a yönelirdi. (Sâd: 44)

H. Elyesa (A.S.) Türbesi

H. Elyesa (a.s.) Hz. Eyyûb'un çağdaşıdır. Hz. Elyesa (a.s.)'da diğer peygamberler gibi hep hicret etmiştir. Şam diyarından göç ederek Hz. Eyyûb (a.s.)'u görmeye gelen Hz. Elyesa, Eyyûbnebi Köyü'ne vardığında yoluna şeytan çıkar, yaşlı bir insan kılığında Hz. Elyesa'ya görünür ve O'na musallat olarak **"Ey yaşlı insan boşuna yorulma Eyyûb'u bulamasin O buralardan göç etti çok uzaklara gitti bu yaşlı halinle O'nu bulman mümkün değil"** diyerek Hz. Elyesa'yı kandırır. Hz. Elyesa artık yaşlanmıştır yürüyecek gücü kalmamıştır, hemen oracıkta Rabbine sığınarak ruhunu teslim almasını niyaz eyler. Rivayet edilir ki Hz. Elyesa, Hz. Eyyûb'la buluşmaya ramak kala oracıkta ruhunu Rahman'a teslim eder. Bir diğer rivayete göre Hz. Elyesa, Hz. İdris, Hz. İsa gibi o noktada Rabbi tarafından göğe çekilmiştir. Hz. Eyyûb (a.s.) türbesinin güneybatısında köye 500 metre kadar mesafedeki makam Hz. Elyesa (a.s.) Türbesi olarak bilinmekte ve asırlardır Hz. Elyesa makamı olarak ziyaret edilmektedir.

H. Rahme Hatun Türbesi

H. Elyesa (S.A.) Türbesi

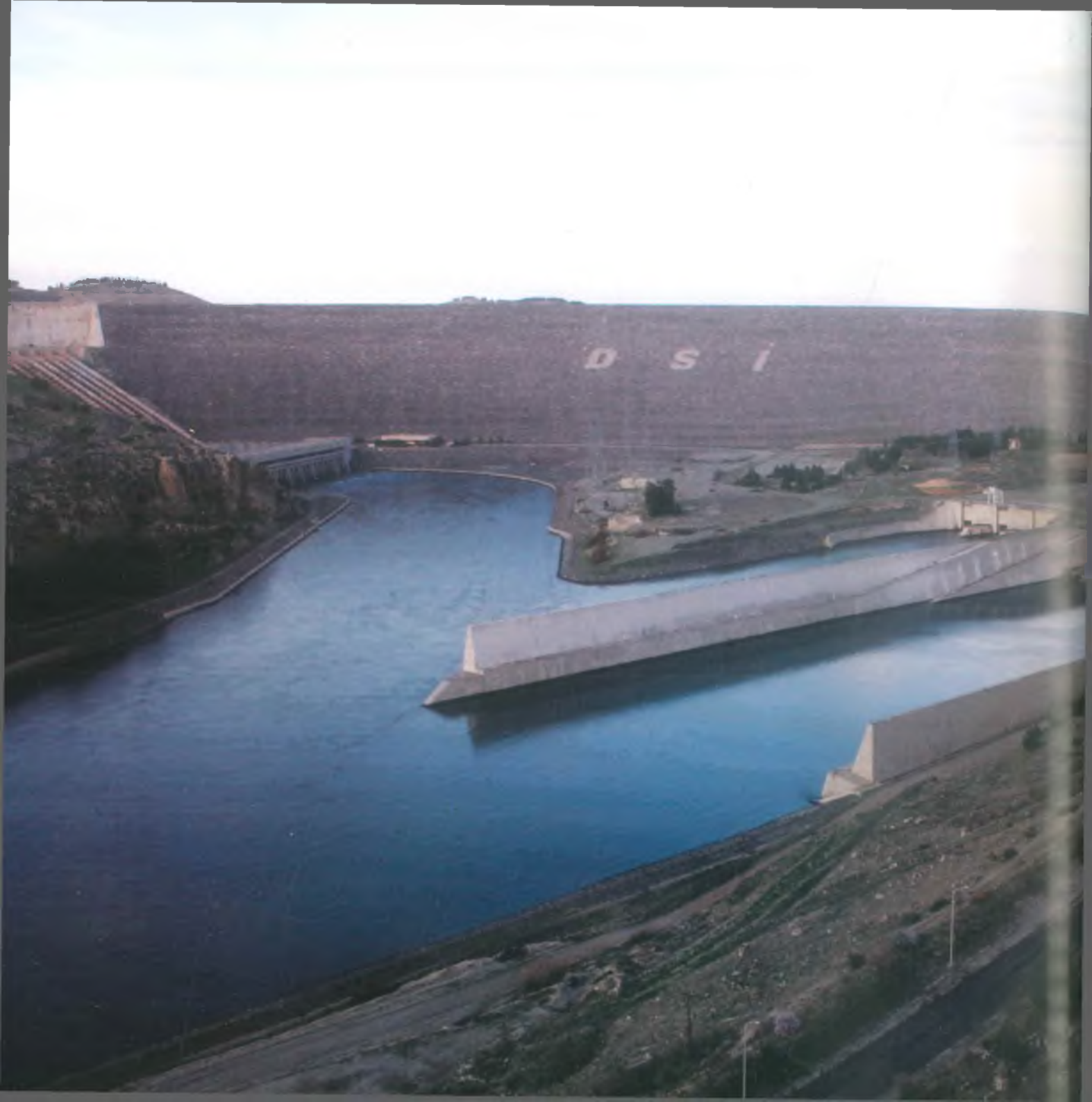
The background of the entire page is a photograph of a sunset. The sky is a mix of orange, yellow, and red, with some clouds. The sun is a bright, glowing orb in the lower center, partially obscured by a bridge. The bridge has a large, white, rectangular structure in the middle, which is the main focus of the lower half of the image. The water in the foreground is dark and reflects the colors of the sky and the sun.

3. Gn

Urfa'nın Kalbinden

Güneşin Batışına Gezi

Atatürk Barajı, Keloşk, Halfeti
(Sahil Şeridi, Fırat'ta Tekne Gezisi),
Birecik (Kelaynak retim ve Koruma İstasyonu)

TÜRKİYE'NİN GURURU ATATÜRK BARAJI

Türkiye’de ki elektrik üretimini artırmak ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki 9 ili kapsayan tarım arazilerini sulamak amacıyla 1958 yıllarında Fırat Nehri’nden yararlanarak bir baraj yapılmasına karar verilir. 1960 yılında Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü, projeyi başlatır. 10 Ocak 1991 tarihinde Atatürk Barajı’nda su tutulmaya başlanır. Haziran 1992’de ise elektrik üretimine geçilir. Tamamı Türk mühendisleri tarafından gerçekleştirilen Atatürk Barajı, dünyanın en verimli arazilerinden biri olan Harran Ovasını sulamaya başlamıştır.

Tünel Çıkış Ağızı

Atatürk Barajı gövde dolgusu bakımından dünya 3’üncüsü; yükseklik yönünden dünya 9’uncusu; göl hacmi yönünden ise dünya 8’incisidir. Türkiye’nin ise en büyük barajıdır.

Turizme olumlu katkı sağlayan bu hayati proje kapsamında baraj gölünde, yelken, kano, yüzme gibi birçok su sporuna yönelik organizasyonlar yapılabilmektedir.

Atatürk Barajı

KELOŞK KALINTILARI

Birecik İlçemizin İnceler Köyü sınırları içinde yer alan yapılar, yöre halkı tarafından **"Kalecik"** anlamına gelen **"Keloşk"** olarak bilinmektedir. Roma Dönemine tarihlenen alanda iki yapı kalıntısı ve bir kaya mezarlığı yer almaktadır. Alanda çevreyi gözetleyecek bir konumda inşa edilmiş olan yapının 'Keçiburcu' ve **'Harapsor'** kalıntıları gibi Roma Dönemine ait bir karakol olduğu tahmin edilmektedir.

Keloşk

SAKLI CENNET HALFETİ

Şanlıurfa merkez ilçesine 112 km mesafede olan ilçenin yüzölçümü 646 km² olup, merkez belediye dışında bir belde belediyesi ile 35 köy ve 34 mezradan oluşmaktadır. Batısında Gaziantep iline bağlı Araban, Yavuzeli ve Nizip ilçeleri, kuzeyinde Adıyaman iline bağlı Besni ilçesi, doğusunda Bozova, güneyinde ise Birecik ilçesi bulunan Halfeti'nin denizden yüksekliği 525 metredir. İlçe merkezinin Fırat sahili yeşil bir kıyı şeridi şeklindedir. İlçe merkezi bu kıyı şeridi üzerinde ve sarp kayalıkların yamacında kurulmuştur. İlçe de hububat, Urfa fıstığı ve üzüm üretimi önemli bir yer kaplamaktadır.

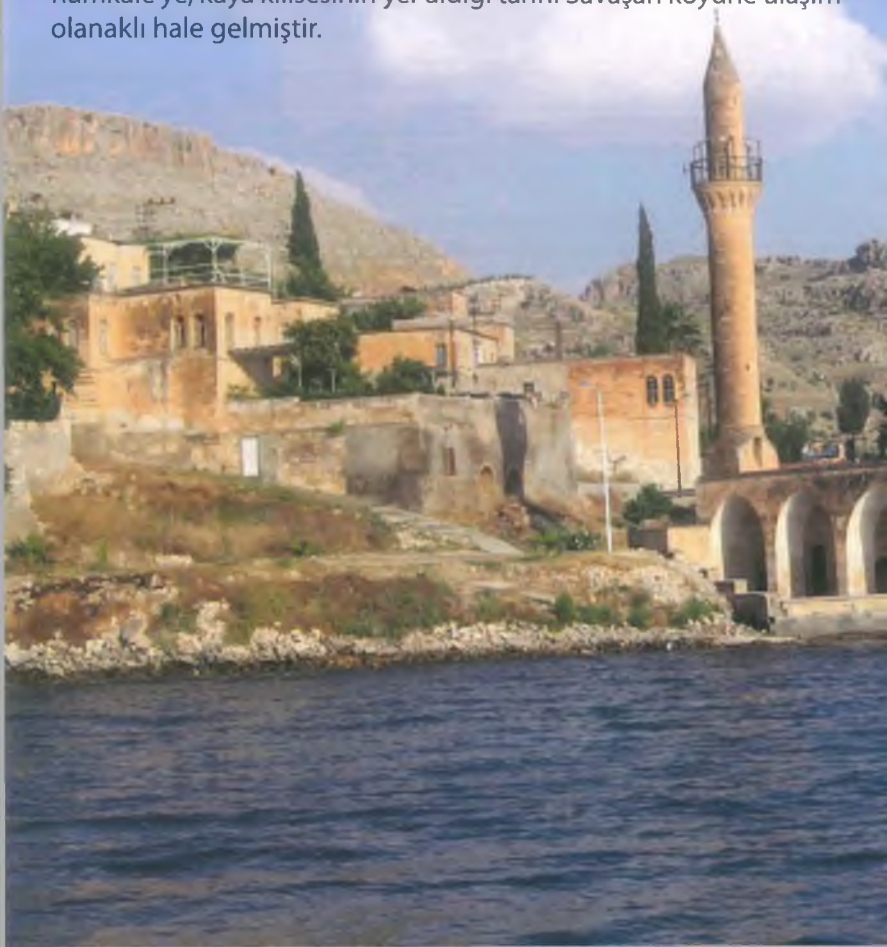
Halfeti arazisindeki ekilebilir alanlar dışındaki taşlık ve kıraç araziler, halkı küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine yöneltmektedir. İlçenin iklimi Fırat Nehrinin etkisiyle Akdeniz iklimi karakteristiği gösterir.

Halfeti

ilçe M.Ö. 855 yılında Asur Kralı III. Salmanassar tarafından zapt edildiği zaman **"Şitamrat"** adını taşıyordu. Yunanlılar bunu değiştirerek **"Urima"** adını vermişlerdir. Süryaniler ise, ilçe için **"Kal'a Rhomeyta"** ve "Hesna d'Romaye" adlarını kullanmışlardır. Arapların eline geçtikten sonra "Kal'at-ül Rum" adı takılmıştır. XI. Yüzyılda Bizanslıların eline geçince bu kez "Romaion Koyla" adını almıştır. 1290 yılında Memluk Sultanı Eşref tarafından fethedilen ilçeye **"Kal'at-ül Müslimin"** adı verildi. Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlılara egemenliğine geçen ilçe, günümüzde de kullanılan **"Urumgala"** ve **"Rumkale"** adlarını almıştır.

İlçenin bir kısmı Birecik Barajı'nın göl suları altında kalmıştır. Yeni yerleşim yeri olarak ilçe merkezine 7 km. mesafedeki Karaotlak mevkii seçilmiş ve yerleşime açılmıştır. Kentin simgesi haline gelen **'siyah gül'** yerli yabancı tüm konukların ilgisini çekmekte, önemli bir ticaret potansiyeli içermektedir. Teknelerle, Aziz Nerses Kilisesi'nin, Barşavma Manastırı'nın ve daha birçok tarihi yapının yer aldığı Rumkale'ye, kaya kilisesinin yer aldığı tarihi Savaşan köyüne ulaşım olanaklı hale gelmiştir.

Halfeti'de Bir Sokak

Tekneden Halfeti Sahili

RUMKALE

Rumkale, Birecik Ovası'nın ve Halfeti'nin kuzeyinde, Fırat Nehri'nin kıyı kesiminin doğusunda, Şanlıurfa yoluna bakan bir tepe üzerindedir ve Birecik'i kuzeyinden ve kuzeydoğusundan sınırlar. Rumkale, Asurlular döneminde Şitamrat ismiyle tanınmıştır. Daha sonra Urima adını almış ve 12. yüzyılda Ermeni Piskoposluğu'nun merkezi haline gelmiştir. 1292 yılında Memluklu Sultanı Melik el-Eşref tarafından ele geçirilmiştir. 1516 yılında Mercidabık Savaşı'ndan sonra Osmanlı egemenliğine giren Rumkale, Halep Eyaletine bağlanmıştır. 1737 yılında eyalet haline getirilerek, derebeyleri ve yerel yöneticiler tarafından idare edilir. 20. yüzyılın başlarında bir kaza halinde idi ve kazanın merkezi de Halfeti kasabası idi. Bu dönemde, merkez nüfusunu Türkler ve Kürtler, köylerin nüfusunu ise Ermeniler ve Yezidiler oluşturmaktaydı. Rumkale'de bugün gezilip görülebilecek eserler şunlardır: Kale, Aziz Nerses Kilisesi, Barşavma Manastırı kalıntıları.

FEYZULLAH EFENDİ KONAĞI

Halfeti yöresinin ileri gelenlerinden Feyzullah Efendi tarafından 1901 yılında(H. 1319) inşa edilmiştir. İnşaati iki yıl sürmüştür. 1000 m² bir alan üzerinde iki katlı olarak yapılmış olan bina, ilk katta 10, ikinci katta ise 4 oda olmak üzere toplam 14 odalıdır. Birecik Barajı suları altında kalacağından dolayı Harran Üniversitesi tarafından, taşları numaralandırılarak Mardin yolu üzerine yapılan Osman Bey Kampüsüne taşınmış ve aslına uygun olarak inşa edilmiştir.

Feyzullah Efendi Konağı (Harran Üniversitesi/Osmanbey Kampüsü)

BİRECİK

Birecik ilçesi Şanlıurfa Merkez ilçesine 80 km uzaklıkta olup, yüzölçümü 852 km² dir. İlçe merkez belediye ile birlikte 3 belediye ve bunlara bağlı 69 köy ve 84 mezradan oluşmaktadır. Birecik kuzeyde Halfeti, kuzeydoğuda Bozova, doğuda Suruç ilçeleri, güneyde Suriye, batıda Gaziantep iliyle çevrilidir.

Birecik, yüzey şekillerinin elverişliliği ve Fırat Irmağı kenarında önemli bir köprübaşı olması nedeniyle, eski çağlardan beri çeşitli yerleşmelere sahne olmuştur. Hititlerin egemenliğinde yörenin adının **"Birthe"** olduğu söylenir. MÖ 9.yüzyılda Asurların eline geçen Birecik, daha sonra sırasıyla Pers, Makedonya, Roma ve Bizans egemenliklerini yaşadı. 780'de Arapların hâkimiyetine giren ilçe, 11. yüzyıldan sonraki Selçuklu egemenliğinden ardından yeniden Bizans hâkimiyetine girmiştir. Artuklu, Eyyübi, Akkoyunlu ve Karakoyunlu dönemlerini, 1502'de başlayan Safevi egemenliği izledi. Birecik 1517'de Osmanlı topraklarına katılan ilçe 19. Yüzyıl sonralarında Halep vilayetinin Urfa sancağına bağlı bir kaza olmuştur. 1919'da bir süre İngiliz işgalinde de kalmıştır.

Fırat Irmağının üzerindeki ulaşım etkinliği ve buna bağlı olarak gelişen ticaret ve sanayi, Birecik kentine eskiden beri damgasını vurmuştur. 16. Yüzyılda Birecik'te ırmak gemileri yapan bir tersanenin olduğu bilinmektedir. Birecik 1956'da Fırat üzerine o dönemde Türkiye'nin en uzun köprülerinden biri olan Birecik Köprüsü'nün yapımıyla yeniden gelişmeye başladı. Böylece daha önce Fırat'ın kabarma ve taşmalarına bağlı olan ulaşım, doğal koşulların sınırlamalarından kurtuldu, ülke pazarıyla bütünleşme süreci hızlandı, ticaretle birlikte tarımsal etkinlik de canlandı.

Birecik soyu tükenme tehlikesi altındaki Kelaynak Kuşlarının göç merkezi olması dolayısı ile önemli bir yerdir. Kelaynaklar 1977 yılında Orman Genel Müdürlüğü tarafından kurulan "**Kelaynak Üretim ve Koruma İstasyonu**"nda Koruma altına alınmışlardır. Kelaynak kuşlarına yörede "**Keçelaynak**" denilmektedir.

Fırat'ta Gün Batımı

Kelaynak

BİRECİK KALESİ

İlçe merkezinde Fırat nehrinin doğu yamacında doğal, sert kalker kayalık tepe üzerine kurulmuştur. Kalenin ilk inşa tarihi hakkında farklı görüşler vardır. Üzerinde inşa edildiği beyaz kalker tepeden dolayı Beyaz Kale (Kal'etül Beyza/Beyda) denilen yapının 13. yüzyılda inşa edildiği kabul edilir. Birecik kalesi Romalılar,(M.Ö.30- M.S.395) Franklar(MS 1098- 1150) ve Memluklar dönemi (1277-1484) olmak üzere üç defa onarım görmüştür.

Birecik Kalesi

Urfa'da Görülmesi Gereken Diğer Yerler

ŞEYH MES'UD TÜRBESİ

Şanlıurfa'daki türbelerin en eski tarihli olan bu yapı, aslında dört eyvanlı kapalı Selçuklu medreseleri tarzında inşa edilmiş bir medrese yapısıdır. Doğudaki eyvanın alt kısmındaki odada Şeyh Mesut'un mezarı, eyvan içersinde de sandukası bulunmaktadır. Şeyh Mesut, Hoca Ahmet Yesevi'nin halifelerinden biridir. Nişabur'dan Anadolu'ya gelerek halka İslamiyeti öğretmekle görevlendirilmiştir. Uzun yıllar Urfa'da Müslümanlığa hizmet etmiş evliyadandır. Yapının 100 metre kadar batısında bulunan bir sarnıcın yanındaki kaya üzerine yazılmış Arapça kitabede şunlar yazılıdır: **"Bu sarnıc, Nişaburlu Said Hengel'in oğlu Mes'ud tarafından 10 Receb 579 (m. 30 Ekim 1183) tarihinde oyulmuştur. Kim Allah'ı yardıma çağırırsa, Allah ona ve bütün Müslümanlara yardım ve merhamet etsin."**

GERMUŞ KİLİSESİ

Germuş Kilisesi, Merkezin 10 km kuzeydoğusunda Germuş dağlarının, eteklerinde kurulan Germuş Köyü'nde yer alır. Köyün bugünkü ismi Dağeteği'dir. 19.yy'de yapıldığı tahmin edilmektedir. Kilise alanı, bir akarsu, bir kilise(Aziz Yakup Kilisesi) ve kilisenin toplantı meydanından oluşur. Kilise, taştan ve iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bu köy, Atatürk tarafından Üceymi Sümer Paşa adında Irak kökenli Hamidiye Paşası bir şeyhe hibe edilmiştir. Birinci Dünya savaşında Osmanlı Devletinin Suriye cephesinde önemli yardımları görülen bu Paşa, savaştan sonra Türkiye'ye gelmiş ve buraya yerleşmiştir. Asıl ismi Üceymi Sadun Paşadır. 1934'te yürürlüğe giren soyadı kanunuyla birlikte "**Sümer**" soyadını almıştır.

KARAALI KAPLICALARI

Şanlıurfa'nın 40 km. güneydoğusunda bulunan Karaali Köyü'ndeki sıcak su kaplıcası, pamuk sulama amacıyla yapılan sondaj esnasında tesadüfen bulunmuştur. Yapılan etütler sonucunda bölgede 90.000 dekarlık bir alanın sıcak su rezervini kapsadığı tespit edilmiştir. Kaplıca Otel Tesisleri ve Kapalı Havuz Tesisleri İl Özel İdaresi tarafından yapılmış olup, 34 odalı 68 yataklıdır. 150.000 m³ /saat sıcak su kapasitelidir. 1997 yılında hizmete açılmıştır. 54 daireden oluşan bir apart otel de Şubat 2000 'de hizmete açılmıştır. 49-55 derecedeki sıcak suyun, sinir sistemi, eklem, cilt, dolaşım ve benzeri hastalıklar için şifa özelliği taşıdığı tespit edilmiştir. Karaali Kaplıcaları, Kaplıca Turizmi dışında seracılık amaçlı da kullanılmaktadır.

Karaali Kaplıcaları (Tesis)

Karaali Kaplıcaları (Havuz)

KARACADAĞ KAYAK MERKEZİ

Tüm Bölge içinde kar tutan ender yerlerden olan Karacadağ'da Valilik tarafından kayak pistleri düzenlenmiştir. 600-700 m. uzunluğunda pistler için 250m.lik bir lift yapılmıştır. Siverek İlçemize 60 km. mesafede olan kayak merkezinde 60 M²'lik bir kafeterya ile 30 M²'lik bungalov tipi hizmet evi bulunmaktadır. Kasım ayından itibaren dört aylık kayma sezonu vardır.

Karacadağ Kayak Merkezi

CEYLANPINAR TARIM İŞLETMELERİ MÜDÜRLÜĞÜ (TİGEM)

Ceylanpınar Tarım İşletmesi, ilk kez 1943 yılında Zirai Kombinalara bağlı **"Urfa Grup Amirliği"** adı altında çalışmalara başlamıştır. 01.03.1950'de yürürlüğe giren 5433 sayılı yasa ile adı Devlet Üretim Çiftlikleri olmuştur. 20.05.1983'de gerçekleştirilen yasal düzenleme ile kurumun statüsü yeniden değiştirilmiş ve adı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü olmuştur. İşletmenin bitkisel üretim çalışmaları arasında pamuk, ayçiçeği, yonca, soya, yem bitkileri, sebze ve meyve ürünleri vardır. İşletmenin hayvancılık alanındaki çalışmaları arasında ceylan, sığır, koyun, arı üretiminin yanında süt ürünleri üretimini de sayabiliriz.

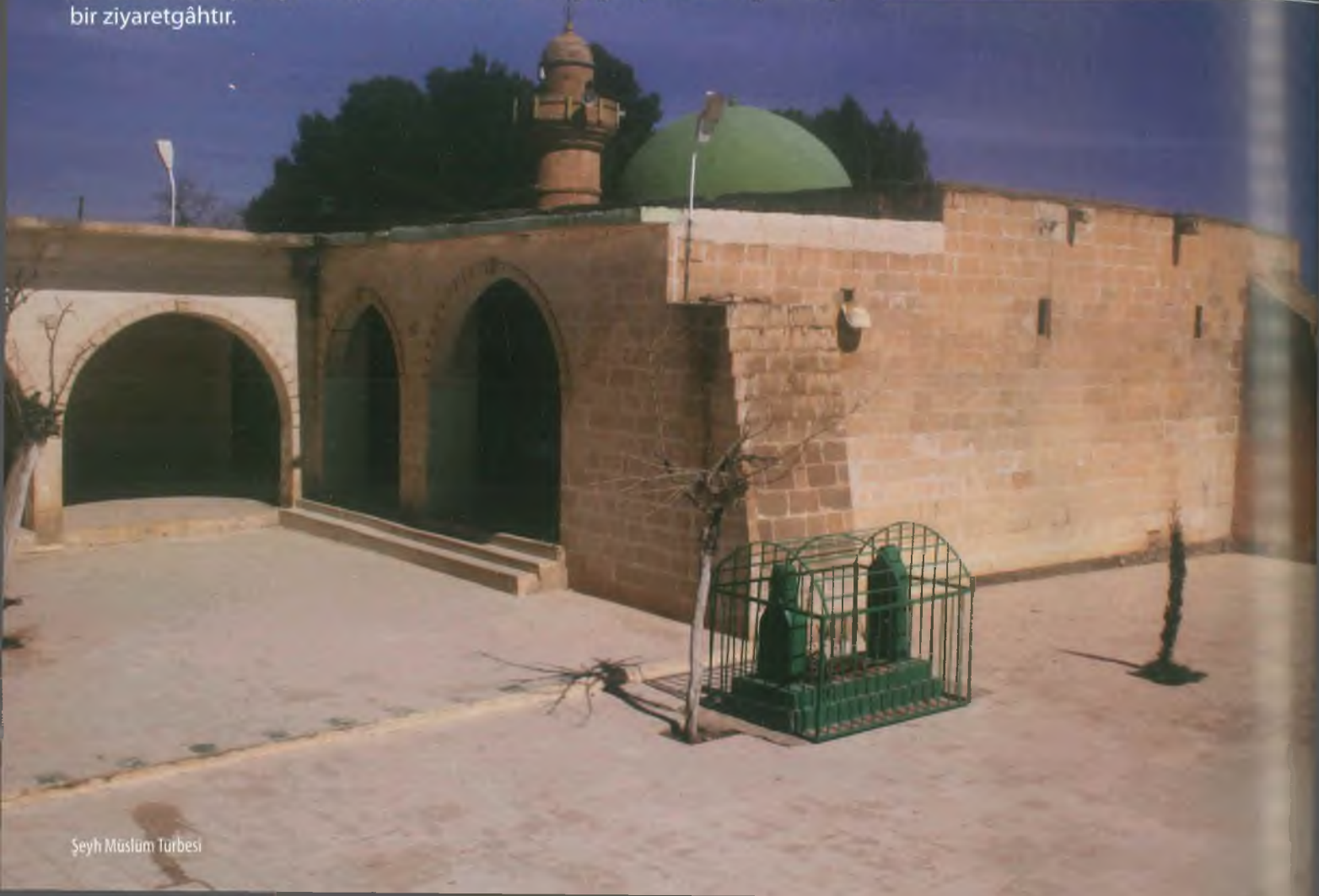

ŞEYH MÜSLÜM TÜRBESİ (ZİYARET KÖYÜ ŞEYH MÜSLÜM KÜLLİYESİ)

Suruç ilçesinin 5 km güneydoğusunda yer alan cami, iki türbe, minare vb. çeşitli birimlerden oluşan bir yapı topluluğudur. Ziyaret İlçesinde doğan ve orada vefat eden tasavvuf büyüklerinden Na'me es-Seruci oğlu Şeyh Müslüm Efendi adına yaptırılmıştır. Şeyh Müslüm Efendi 1168 tarihinde vefat etmiştir. İnşa kitabesi bulunmayan yapının camii, zaviye tekke ile birlikte 1168-1169 yılında inşa edildiği kabul görmektedir. Kitabesine göre; türbesi 1538(H.945)'de Şeyh Muhammed oğlu Şeyh Hasan tarafından yaptırılmıştır. Yapı 1867 (H.1284) yılında onarım görmüştür. Birçok hastalık için şifaya vesile olduğuna inanılan türbe, daha çok çocuğu olmayan kadınlar ve akıl sağlığını yitirenlerin getirildiği bir ziyaretgâhtır.

Şeyh Müslüm Türbesi İçten Görünüm

Lüzumlu Telefonlar,

Gerekli Diğer Bilgiler

Şanlıurfa'daki Uluslararası Etkinlikler,

HALİL İBRAHİM BULUŞMALARI

Uluslararası Halil İbrahim Buluşmaları üç büyük semavi dinin peygamberlerinin atası İbrahim Peygamber'in doğduğu yer olan Şanlıurfa'dan başlayıp bütün dünyaya ulaşacak, ülkeler arasında iyilik köprüleri kuracak ve bütün insanlığı onun engin zenginliğinde buluşturacak bir iyilik hareketi olarak başlatılmıştır. Uluslararası Halil İbrahim Buluşmaları'nın amacı; misafirperverlik, paylaşım, gönül genişliği, yardımseverlik, cömertlik, bereket vb. insani hasletlerin ışığında, Hazreti İbrahim'in binlerce yıl öncesinden günümüze açtığı yoldan giderek, onun ayak izlerini takip etmektir. Uluslararası Halil İbrahim Buluşmaları'nda, dünya üzerinde faaliyet gösteren bütün yardım kuruluşlarının Şanlıurfa'da bir araya gelerek, faaliyetlerini burada sergilemeleri, bilgi, birikim ve tecrübelerini paylaşmaları hedeflenmektedir. Buluşmalar kapsamında düzenlenen kongre, panel vb. etkinliklerle dayanışma, yardımlaşma, sevgi, hoşgörü gibi konular üzerinde verimli değerlendirmeler ve çalışmalar yapma imkânı doğmaktadır.

Tarih : 2011 yılında 23-24-25 Eylül tarihleri arasında düzenlenecektir.

EYYUBNEBİ DÜNYA SABIR GÜNÜ

Sabrın sultanı olarak bilinen Hz. Eyyub'un sabır yönünü ön plana çıkartarak Viranşehir İlçemize bağlı Eyyubnebi Beldesinde düzenlenen bu etkinlik yıl içerisinde çeşitli afet, savaş trafik kazası, sağlık gibi nedenlerle musibetlere uğramasına rağmen sabırlı olma erdemliği gösteren yurt içi ve yurt dışında tespit edilen kişilerin davet edilerek, onlarla söyleşi yapılması ve topluma örnek olmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.

Tarih : Eylül Ayı içinde

PEYGAMBERLER ŞEHİRİ ŞANLIURFA ULUSLAR ARASI KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ

Her yıl düzenli olarak icra edilen festivalimiz, kültür ve sanat ağırlıklı olarak düzenlenmektedir. Edebiyat şöenleri, konserler, isot ve çiğ köfte yarışmaları, ebru ve hat yarışmaları, resim ve fotoğraf sergileri, ulusal ve uluslar arası halk oyunları gösterileri, çeşitli ikramlardan oluşan etkinliklerle gerçekleştirilmektedir.

Tarih : Ekimin ikinci haftası

KARAKEÇİLİ ULUSLAR ARASI KÜLTÜR ŞENLİKLERİ

Siverek ilçesi karakeçi köyünde yapılan bu şenliğe ülkemizin değişik yerlerinde yaşayan karakeçi aşiretine mensup kişiler ayrıca yerli ve yabancı davetliler katılmaktadır. Bu şenliğin amacı Türk birlik ve beraberliğinin pekiştirilmesidir. Şenlikte aşirete mensup genç kızlar yöresel kıyafetler sergilemekte, katılımcılar arasında yöreye ait çeşitli oyunlar oynanmakta, Türkî cumhuriyetlerinden gelen dans grupları gösteriler yapmaktadır.

Tarih : Mayıs Ayı içerisinde

KISAS (AŞURE) ŞENLİKLERİ

Her yıl Mayıs ayı içerisinde, aşure kültürünün yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması, halk ozanlarının halkla buluşturulması amaçlanmaktadır. Etkinlikler çerçevesinde halk konserleri, aşure ikramı ve çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Tarih : Mayıs Ayı içerisinde

ÖNERİLEN WEB SİTELERİ

www.sanliurfa.gov.tr

www.urfakultur.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr/sanliurfa

www.akcakale.gov.tr

www.birecik.gov.tr

www.halfeti.gov.tr

www.harran.gov.tr

www.hilvan.gov.tr

www.siverek.gov.tr

www.suruc.gov.tr

www.viransehir.gov.tr

www.sanliurfa.bel.tr

www.sutso.org.tr

www.harran.edu.tr

www.gap.gov.tr

www.sured.org

ULAŞIM

İlçeler ve Şehir Merkezine Uzaklıkları

Şanlıurfa- Akçakale	:52 km
Şanlıurfa-Birecik	:80 km
Şanlıurfa-Bozova	:38 km
Şanlıurfa-Ceylanpınar	:140 km
Şanlıurfa-Halfeti	:112 km
Şanlıurfa-Harran	:48 km
Şanlıurfa-Hilvan	:56 km
Şanlıurfa-Siverek	:96 km
Şanlıurfa-Suruc	:43 km
Şanlıurfa-Viranşehir	:91 km

Komşu iller ve Uzaklıkları

Şanlıurfa-Adıyaman	:109 km
Şanlıurfa-Diyarbakır	:185 km
Şanlıurfa-Gaziantep	:137 km
Şanlıurfa-Mardin	:188 km

Bazı Şehirlere Göre Uzaklıkları

Şanlıurfa-Ankara	:810 km
Şanlıurfa-İstanbul	:1.263 km
Şanlıurfa-İzmir	:1.243 km
Şanlıurfa-Antalya	:898 km

Suriye'deki Bazı Şehirlere Göre Uzaklıkları

Şanlıurfa-Halep	:300 km
Şanlıurfa-Rakka	:155 km
Şanlıurfa-Haseki	:230 km
Şanlıurfa-Lazkiye	:446 km
Şanlıurfa-Şam	:655 km

Güneydeki Bazı Ticaret Merkezlerine Göre Uzaklıkları

Şanlıurfa-Bağdat	:300 km
Şanlıurfa-Ürdün	:155 km

ARAÇ KİRALAMA

Avis Rent A Car	315 00 53
Urfa Rent A Car	315 56 66
Yıltaş Rent A Car	316 47 46
Sedat Ekinci Rent A Car	315 58 02
Uğur Rent A Car & National	
Alamo Car Rental	316 22 23
Kançul Rent A Car	312 09 09

D2 Belgeli Seyahat Firmaları

Birsen Turizm Seyahat	312 53 33
-----------------------	-----------

ŞEHİRLERARASI ÖTOBÜS FİRMALARI

Şanlıurfa Astor	444 66 63
Tatlises Turizm	313 16 16
Şanlıurfa Seyahat	444 63 63
Urfa Cesur	444 44 63

SEYAHAT AÇENTALARI

Cem Göncü Turizm	313 23 45
Didar Turizm	215 85 86
Durer Turizm	313 69 00
Şimal Turizm	313 20 22
Kaliru Turizm	215 33 44
Kançul Turizm	312 09 09
Mahmutoğlu Turizm	312 28 81
Eyvan Turizm	313 33 34
Ezel Turizm	316 88 18
Gap Turizm	314 82 82
Harvest Turizm	314 44 41
Hawk Tour Turizm	315 17 28
Mısırına Turizm	316 76 06
Mifya Turizm	316 77 77
Mezopotamya Turizm	217 02 17
Reha Turizm	312 20 57
Aday Turizm	315 23 25
Bahçeşehir Turizm	314 09 29
Eminler Turizm	216 22 50
Öz Alkış Turizm	312 35 06
Puan Turizm	216 02 95
Raja Turizm	215 59 04
Salih Turizm	215 12 72
Sesume Turizm	511 10 20
Tur Center Turizm	317 06 06

TURİZM İŞLETME BELGELİ TESİSLER

El-Ruha Otel 5*	215 44 11
Şanlıurfa Dedeman Otel 5*	316 89 89
Urfa Kilim Otel 3*	313 90 90
Asur Otel 3*	313 07 57
Grand Urfa Otel 3*	313 13 11
Yükselhan Otel(Viranşehir) 3*	511 79 24
Urfa Emirgan Otel 1*	216 30 30
Manici Otel&Tarihi Konak Narlı Ev (Ö.B.)	216 44 60
Mirkelam Motel (Birecik)(M2)	661 05 00

BELEDİYE BELGELİ TESİSLER

Harran Otel	313 47 43
Akgöl Otel	313 39 00
Rabis Otel	216 95 95
Arte Otel	314 70 60
Güven Otel	215 17 00
Bakay Otel	215 26 89
Beyzade Konak Otel	216 35 35
Urhay Otel	216 22 22
İpek Palas Otel	215 15 46
Cevahir Konuk Evi	215 93 77
Osmanlı Konuk Evi	216 64 64
Yıldız Sarayı Konuk Evi	216 94 94
Çardaklı Köşk Konuk Evi	217 10 80
Gülizar Konuk Evi	215 05 05
Harran Konuk Evi	216 83 83
Pınarbaşı Konuk Evi	215 39 19
Aslan Konukevi	542 761 30 65
Dar-ül Beyza	215 57 57

YEME - İÇME

Çift Mağara Restaurant	215 97 57
Gülhan Restaurant	312 22 73
Halil İbrahim Sofrası	216 84 44
Urfa Sofrası	215 88 33
Sporyum Ocakbaşı	316 47 47
Sevgi Ciğer Salonu	314 03 29
Hacıbekir sofrası	314 70 70
Osmanlı Sofrası	315 04 44
Dedecan Ocakbaşı	315 25 25
Şef Salih'in Yeri	312 33 12
Sembol Ocakbaşı	315 86 86
Dedeoğlu Baklavaları	215 37 37
Sedir Pastanesi	312 52 27
Gökçin Pastanesi	313 18 18
Hacıbekir Baklavaları	312 88 88-312 42 42
Çulcuoğlu Baklava ve Restaurant	312 95 95
Üstüneller Baklavacısı	215 05 30-315 07 47

ÖNEMLİ TELEFONLAR

Sıhhi İmdat	112
Alo Trafik	154
Polis imdat	155
Jandarma İmdat	156
Alo Valilik	179
Acil Sağlık Danışma	184
Valilik	313 12 98 – 313 18 43
Halil İbrahim Buluşmaları Koor.Mrk.	215 12 42
Belediye Başkanlığı	313 16 34
Harran Üniversitesi	318 30 00
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	312 53 32
Şanlıurfa Müzesi	313 15 88
Şanlıurfa Devlet Güzel Sanatlar Galerisi	215 51 26
İl Halk Kütüphanesi	313 11 65
Devlet Hastanesi	313 12 20
Harran Üniv. Tıp Fak. Arş. Hastanesi	314 11 70-313 79 69
Balıklığöl Devlet Hastanesi	351 25 62
Vali K.Gazetoğlu Kült.Merk.	215 68 48
ŞURKAV Kültür Merkezi	215 65 27
Şanlıurfa THM Korosu	215 69 90
Atatürk Barajı(DSI)	721 21 06
Profesyonel Turist Rehberleri Derneği(ŞURED)	314 88 68

GEZİ NOTLARI

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ

Atatürk Bulvarı No: 49 ŞANLIURFA
Tel: +90 414 312 53 32 Fax: +90 414 312 08 18
www.urfakultur.gov.tr info@urfakultur.gov.tr

ISBN : 978-605-359-441-3